

Capitolul IV

"MUSICA COELESTIS" - FILMUL CICLURILOR COSMICE ALE SUNETULUI

(PLAȘELE I - CCV)

"Experiența religioasă specifică populațiilor rurale era alimentată de ceea ce s-ar putea numi un << creștinism cosmic >>. Țăranii din Europa înțelegeau creștinismul ca o liturghie cosmică. Misterul hristologic angaja deopotrivă destinele Cosmosului. << Natura întreagă suspină în așteptarea Învierii >>: iată unul dintre motivele centrale atât ale liturghiilor pascale, cât și ale folclorului religios al creștinătății orientale. Solidaritatea mistică ca ritmurile cosmice - violent atacată de profeții << Vechiului Testament >> și de-abia tolerată de Biserică - se află în centrul vieții religioase a populațiilor rurale, mai ales al celor din Europa de sud-est. Pentru toată această parte a creștinătății, << Natura >> nu este lumea păcatului, ci opera lui Dumnezeu. După intrupare, lumea a fost restabilită în gloria ei inițială; acesta este motivul pentru care atât Hristos cât și Biserica au fost încărcăți cu atâtea simboluri cosmice."

Mircea Eliade (1907-1986), "Myth and Reality"
(cap. "Creștinismul cosmic")

"Fiți mica reflexie a unei mari Lumini."

Grigorie de Nazianz (cca 329-394)

"Muzicienii sînt aceia care judecă orice cîntec, orice fel de melodie, însăși armonia cerească, grație cunoștințelor și rațiunii lor."

Gil de Zamora (sec. XIII), "Arta muzicală"

"Muzica în general se aplică în mod obiectiv tuturor, lui Dumnezeu și creațiilor Sale spirituale sau fizice, cerești și omenești, științelor teoretice și celor practice."

Iacob de Liège (inceputul sec. XIV),
"Speculum musicae"

"Învățătura privind inexprimabilul nu poate, fără îndoială, decât să-l sugereze cu ajutorul imaginilor apropiate, care vor fi ca niște suporturi ale contemplării."

René Guénon (1886-1951)

A.) COSMOGONIA ȘI "ARMONIA ETERNĂ A SFERELOR"

(PLANȘELE I - XXX)

"...cunoașterea a ceea ce a avut loc ab origine, a cosmogoniei, conferă știința a ceea ce se va întâmpla în viitor. <<Mobilitatea>> originii lumii exprimă speranța omului că lumea lui va exista întotdeauna..."

Mircea Eliade (1907-1986), "Myth and Reality"

"Cercetării muzicale fi incumbă nu numai armonia vocii și gesturilor omenești, ci și a instrumentelor precum și a oricărui lucru care produce desfătare prin sunet și mișcare și, pe lângă acestea, armonia celor cerești și necerești."

Robert Grosseteste (1175-1253),

"De artibus liberalibus"

"Muzica naturală este cea cosmică (mundana) și cea a omului (humana). Muzica cosmică este rezonanța (resonantia) corpurilor supracerești rezultată din mișcarea sferelor; armonia ei este perfectă."

Adam din Fulda (sec. XV), "Musica"

"Fii lăudat, Doamne, împreună cu toate creaturile Tale, mai ales cu fratele Soare, care ne dă lumina, iar Tu ne luminezi prin el. Și el este plin de frumusețe și de strălucire; căci el Te reprezintă pe Tine, Doamne."

Francisc din Assisi (1182-1226), "Imnul Soarelui"

"Toate puterile divine formează o succesiune de planuri și sunt asemeni unui arbore."

Kabbala ("Sepher ha-Bahir")

"Universul ar fi însăși umbra lui Dumnezeu."

Ibn 'Arabi (1165-1240), "Iluminațiile de la Mecca"

Cap. IV / A

- I - Modelul cosmogonic Biblic
- II - Modelul cosmogonic Biblic (continuare)
- III - Modelul cosmogonic (în concepția gnostică)
- IV - Modelul cosmogonic (ipoteza Hubble-Lemaître-Grauw)
- V - Model cosmofonic generator
- VI - Funcțiile muzicii în filosofia antichității greco-romane
- VII - Funcțiile muzicii în viziunea lui Aristoxenos (sec. IV î.Hr.)
- VIII - Funcțiile muzicii în concepția scolastică a evului mediu apusean
- IX - Repere în procesul de cristalizare a concepției fenomenologice în muzică (ideea cosmoacustică)
- a.) Antichitatea elină (sec. VI-I î.Hr.)
- X - Repere... (continuare)
- b.) Epoca ecumenismului patristic (sec. IV-VIII d.Hr.)
- XI - Repere... (continuare)
- c.) Evul mediu post-patristic (sec. IX-XV)
- XII - Repere... (continuare)
- d.) Epoca modernă (sec. XV-XVIII)
- XIII - Repere... (continuare)
- e.) Epoca contemporană (sec. XIX-XX)
- XIV - Problema spațio-temperală în lumina fenomenologiei muzicii - după Sergiu Celibidache (1)
- XV - Problema... (continuare) (2)
- XVI - Problema... (continuare) (3)
- XVII - Crearea "macro-cosmosului" sferei sonore
- XVIII - Armonia sferelor (1)
- XIX - Armonia sferelor (2)
- XX - " " (3)
- XXI - " " (4)
- XXII - " " (5)
- XXIII - " " (6)
- XXIV - " " (7)
- XXV - " " (8)
- XXVI - " " (9)
- XXVII - " " (10)
- XXVIII - Transpunerea în spectrul frecvențelor sesizabile de urechea umană a structurii armonice-ritmice a sistemului nostru solar
- XXIX - Imagini quasi-acustice ale sistemului solar
- XXX - Sfera terestră din perspectivele ei emisferice și polare

I Modelul cosmogonic biblic

descrie în Pentateuhul lui Moise - Cartea întâia "Geneza"

A.) Crearea Spațiului și a vieții (Hexamerul)

Momentul	Arhetipul	Referatul biblic
Zina <u>I</u>	- ideea <u>cosmologică</u> (incluzând ideile <u>Logosului</u> <u>creator</u> și a <u>Logosului</u> <u>întrepat</u> , precum și ideea <u>anghelologică</u> *)	Geneza 1, 1-5
Zina <u>II</u>	- ideea <u>uraniană</u> - ideea <u>acvatică</u>	Geneza 1, 6-8
Zina <u>III</u>	- ideea <u>telurică</u> (incluzând vectorul <u>htonice</u>) - ideea <u>vegetală</u> (incluzând aspectul <u>fertilității</u>)	Geneza 1, 9-13
Zina <u>IV</u>	- ideea <u>astrală</u> (incluzând ideea <u>sunetului etern</u> și a <u>armoniei cerești</u>) - ideea <u>solară</u> - ideea <u>lunară</u>	Geneza 1, 14-19
Zina <u>V</u>	- ideea <u>proliferării vieții</u> (în mediile <u>acvatic</u> și <u>atmosferic</u>)	Geneza 1, 20-23
Zina <u>VI</u>	- ideea <u>proliferării vieții</u> (în mediul <u>teluric</u>) - ideea <u>antropologică</u> - ideea <u>edenică</u> - ideea <u>morală fundamentală</u> (<u>Legea eternă</u> : "din pomul cunoaștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua când vei mîncă din el, vei muri neapărat!")	Geneza 1, 24-31; 2, 5-25.

*) dacă heruvimii sînt menționați explicit doar după Hexamerul și după căderea în păcat (Gen. 3, 24), crearea îngerilor (a lumii nevăzute) a fost localizată înainte de Zina IV (Iov 38, 7), mai precis înainte de apariția lumii materiale (cf. Sf. Ioan Damaschin) - deci o dată cu cerul, în Zina I; de asemenea, crearea îngerilor include și apariția muzicii cerești - "Munca caelestă".

II Modelul cosmologic biblic
descrie în Pentatehul lui Moise - cartea întâia "Geneza"
(continuare)

B.) Ziua Domnului

Momentul	Arhetipul	Referatul biblic
Ziua VII	- <u>ideea sabatică</u> - <u>ideea liturgică</u> (inclusiv ca <u>euharistică</u>)	Geneza 2, 2-3

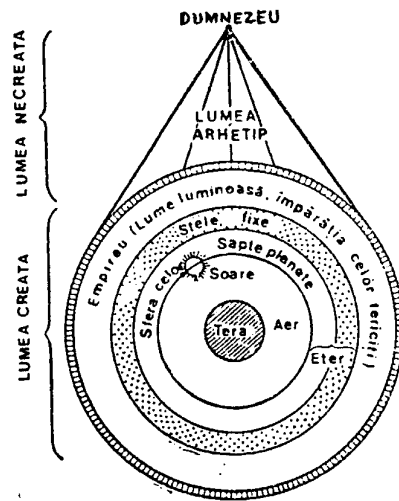
C.) Crearea Timpului

Momentul	Arhetipul	Referatul biblic
Căderea proto-părintilor în păcat	- <u>ideea demonologică</u> (inclusiv cea a <u>proliferații</u> <u>tânului în lume</u> , legată de simbolistica " <u>sarpelui</u> " și a " <u>mândriei luciferice</u> ") - <u>ideea Paradisului pierdut</u> (legată de <u>mortalitatea</u> <u>memorării</u> , a <u>atemporalității</u> " <u>atmonei eterne</u> ") - <u>ideea anghelologică</u> în formă explicită (<u>ideea heruvimică</u>) - <u>ideea mesianico-hristologică</u>	Geneza 3, 1-24

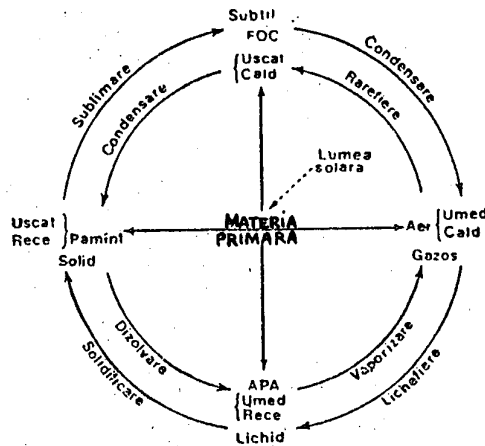
D.) Potopul

Momentul	Arhetipul	Referatul biblic
"Stricarea" pământului prin proliferarea tânului	- <u>ideea eshatologică</u> (apocaliptică) - <u>ideea soteriologică</u> (centrată pe motivul " <u>renașterii prin purificare</u> ") - <u>ideea semiologică</u> (" <u>curcubeul</u> " ca simbol al <u>Legământului</u>)	Geneza, cap. 6-9

III Model cosmogonic (în concepția gnostică)
(cf. H. Leisegang, "La gnose", Paris, Payot, 1951)

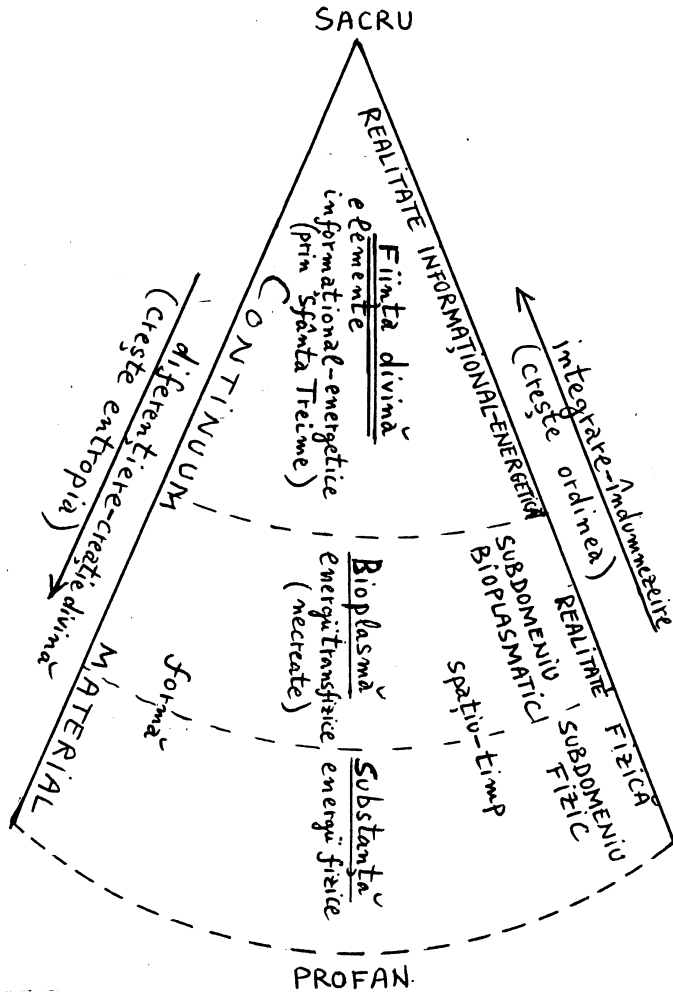
"Tetrasomia" elină (cele patru elemente-stări materiale)

(cf. Serge Hutin, "L'alchimie", Paris, Presses Universitaires de France, 1987)

IV Modelul Cosmogonic (ipoteza Hubble-Lemaître-Gamow)

(cf. Adrian Pătruț - "De la normal la paranormal", Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991)

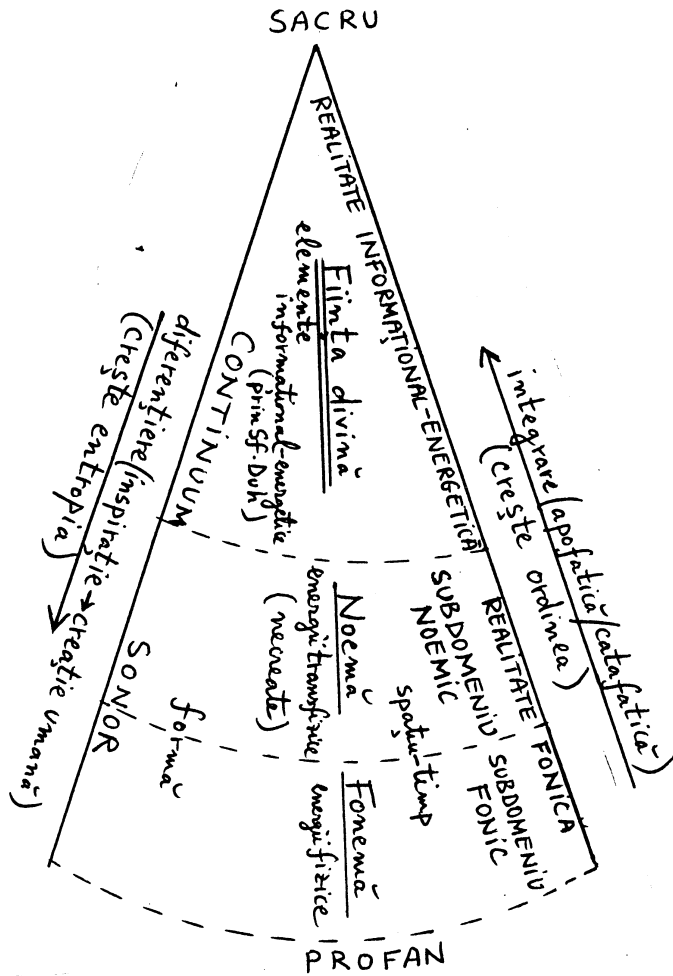

Propagarea undelor informațional-energetice ale "diapazonului" divin-transcendentă fenomenului cosmogonic.

"Tu, Zarathustra, vrut-ai să vezi adincul și stră-adincul fiecărui lucru. Trebuie, deci, să te ridici deasupra ta însuși, mai înainte și mai sus, pînă cînd vei vedea mai jos de tine însuși stelele tale."

Friedrich Nietzsche (1844-1900),
"Așa grăit-a Zarathustra" (Partea a III-a, cap. "Călătorul")

V Model cosmo-fonic generator

Propagarea undelor informational-energetice
 în procesul anamorfotic specific
 fenomenului creației muzicale
 (cf. schemei "diapazonului" divin)

VI Functiile muzicii în filosofia antichității greco-romane
(după Rudolf Schäfke - "Geschichte der Musikästhetik in Umrissen", Berlin, 1934)

α) Functiile armonice fundamentale

Musica caelestis =

= Muzica
ca.

"armonia a sferelor"
(άρμονία)

(A.) Musica mundana
(άρμονία τοῦ κόσμου)

(B.) Musica humana
(άρμονία τῆς ψυχῆς)

(C.) Musica instrumentalis
(άρμονία ἐν ὄργανοις)

Musica naturalis
(άρμονία φυσικόν)

Musica artificialis

β) Categoriile (disciplinele) muzicologice
corespunzătoare acestor funcții

- A.) ὕλιχόν = Studiul materialului teoretic (Melodica)

a.) φθόγγος, τὸ ἠρμοσμένον (Tonul) = Armonica

b.) χρόνος, ρύθμός (Ritmul) = Ritmica

c.) γράμμα ἢ συλλαβή, τὸ λεγόμενον, λόγος, λέξεις (Cuvântul) = Metrica

μέλος
τέλειον
=
Melodica

- B.) ἀπεργαστικόν, ἐνεργητικόν - χρηστικόν = Studiul practic al

creației productive, al compoziției muzicale (Histica)

a.) μελοποιία = Melopoetica { - 1.) λῆψις
- 2.) μῆξις
- 3.) χρῆσις

b.) ρυθμοποιία = Ritmopoetica

c.) ποίησις = Poetica

- C.) ἑξαγγελτικόν, ἐρμηνευτικόν = Studiul creației reproductive,

interpretative (Hermeneutica)

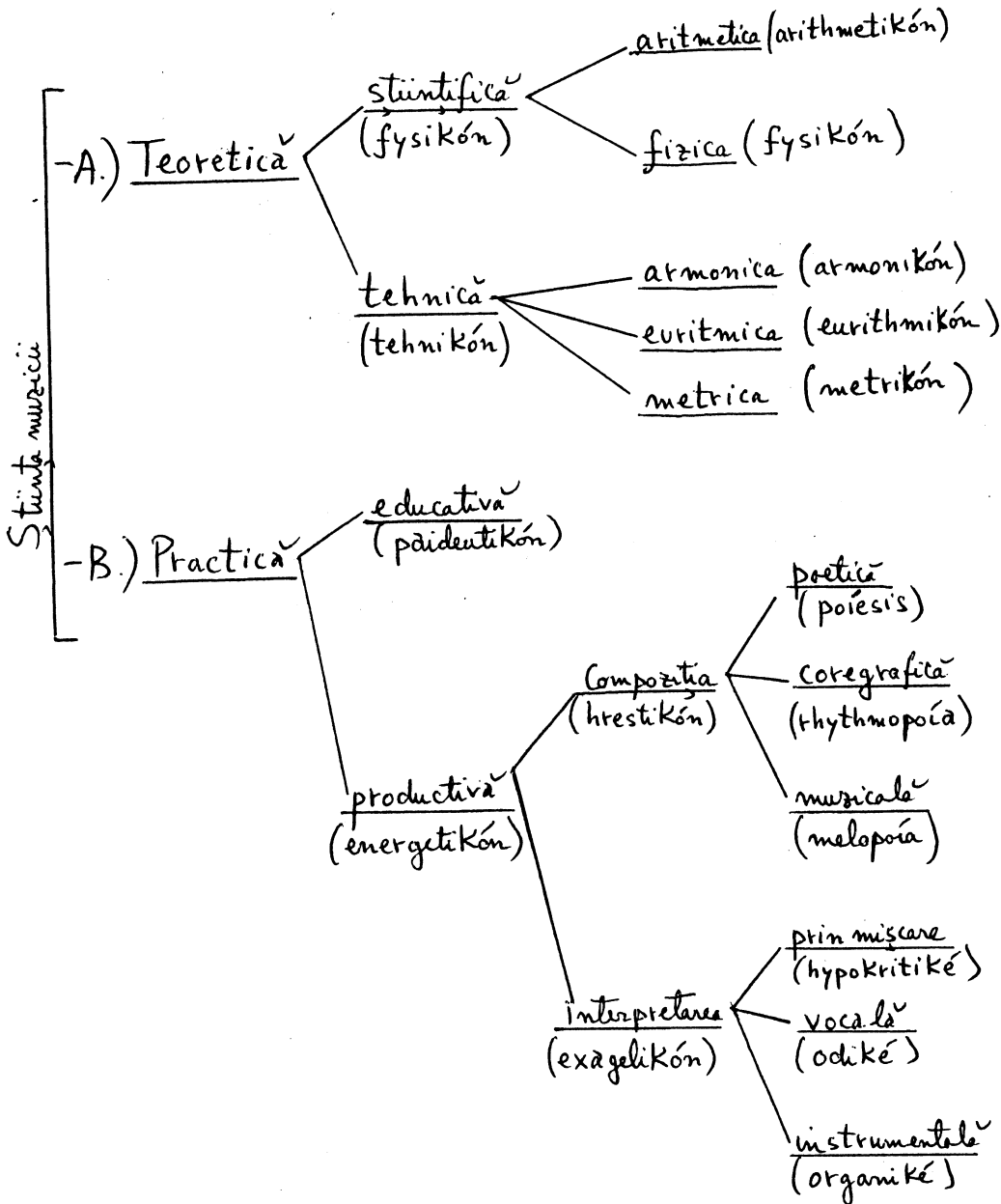
a.) ὄργανικόν (Instrument) = Interpretarea instrumentală

b.) ᾠδικόν (Voce) = Interpretarea vocală

c.) ὑποκριτικόν (Representare corporală) = Interpretarea teatrală și coregrafică

VII. Funcțiile muzicii în viziunea lui Aristoxenos - sec. IV î.Hr.

(după P. Marquard - "Die harmonischen Fragmente des Aristoxenos", 1868)

VIII Funcțiile muzicii în concepția scolastică a evului mediu apusean

- A.) Musica caelestis
(ca model al "armoniei eterne" la Cassiodor)

- B.) Musica mundana

a.) clasificare după factura
sonora

- Musica monodica
(simplex vel civilis)
- Musica polifonica
(composita vel regularis vel canonica)

b.) clasificare conformă
concepției asupra consonanțelor
(implicând și cromatizările)

- Musica vera et necessaria
(diatonica)
- Musica ficta
(cromatică)

c.) clasificare după genuri
și norme tipologice obiective

- Musica harmonica (vocală)
- Musica organica
(instrumentală - suflători)
- Musica ritmica
(instrumentală - percuzie și corzi)

Încadrarea muzicii în sfera celor șapte arte liberale,

cuprinzând

- Trivium (arte retorice): gramatică, dialectică (logică) și retorică
- Quadrivium (arte matematice): aritmetică, geometria, muzică și astronomie

IX. Repere în procesul de cristalizare a concepției fenomenologice în muzică (ideea cosmoteică)

a.) Antichitatea elină (sec. VI - I î. Hr.)

- sec. VI î. Hr. - scala pitagoreică (canonică), prin concepția noetică (a "simbolismului numeric") și prin teoria ethosului - cu aplicații: în etică, pedagogie, estetică (Heraclit, Platon, Aristotel, Platon), politică (Platon) și medicină (Hippocrat) - fundamentarea rațională latură speculativă a fenomenologiei muzicii;
- sec. VI - V î. Hr. - Democrit și Anaxagora reliefează principiul anamorfozei (ca "regenerare");
- sec. V î. Hr. - sofistii și Socrate pun în evidență frumusețea "euritmiei" (εὐρυθμία πρὸς τὸν χρόνον) și a "fantasticului" (τὸ φανταστικόν) în artă;
- sec. IV î. Hr. - Aristoxenos din Tarent - prin delimitarea esthis-ului (αἰσθήσις) de noesis (νόσις) - fundamentarea latură senzorială (aperceptivă) a fenomenologiei muzicii;
- sec. IV î. Hr. - epicurienii exacerbază - în sens hedonist-senzorialul sonor, ca funcție unică a muzicii și negă concepția noetică și teoria "ethosului";
- sec. III î. Hr. - scepticii dau o conotație negativă "fantasticului sonor" inclusiv teoriei cosmologice a sunetului (Sextus Empiricus scrie "Împătura muzicienilor");
- sec. II - I î. Hr. - storicii și Cicero includ muzica și pictura în artele "de agrement", alături de cele "vulgare" (meseriile manuale) și de cele "educative" (enciclice sau liberale - avînd ca scop virtutea);
- sec. I î. Hr. - alte clasificări

{	arte	{	<u>abstracte</u> (filosofia, poezia, <u>muzica</u> , geometria, astronomia)
			<u>manuale</u> (meseriile)
{	arte	{	<u>practice</u> (productive - meseriile)
			<u>teoretice</u> <table border="0" style="margin-left: 20px;"> <tr> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">{</td> <td><u>poietice</u> (filosofia, literatura)</td> </tr> <tr> <td><u>peripoietice</u> (<u>muzica și dansul</u>)</td> </tr> </table>
{	<u>poietice</u> (filosofia, literatura)		
	<u>peripoietice</u> (<u>muzica și dansul</u>)		

X Repere în procesul de cristalizare a concepției fenomenologice în muzică (ideea cosmonetică)

b.) Epoca ecumenismului patristic (sec. IV - VIII d.Hr.)

- sec. IV d.Hr. - Sf. Niceta de Remeniana compune imnul ecumenicității patristice, "Te Deum laudamus" și scrie tratatele fundamentale "De psalmodiae bono" și "De vigiliis servorum Dei";
- Fer. Augustin scrie tratatul "De musica", în care dezvoltă teoria ritmului în baza conceptului "egalității numerice" ("aequalitas numerosa");
- sec. V - Dionisie Pseudo-Areopagitul dezvoltă - în tratatele sale "Mystica Theologia" și "De divinis nominibus" - ideile frumuseții teistice absolut (hyperkalon), universal (pankalon), sub forma armoniei și strălucirii (euharmonia kai aglaia, consonantia et claritas, ca "frumusețe arhetipală" (to arhetypou kallos);
- sec. VI - Boethius (în tratatul "De institutione musica") propune clasificarea optimă: Musica Mundana (Carnica), Humana (vocală) și Instrumentalis ("ad imitationem musicae mundanae"); reformulează, în spiritul clasic, teoria modală (utilizând "modi" în loc de "tropi") și definește funcția anamorfozică a muzicii ("când ne dăm seama, cu ajutorul a ceea ce e unit și potrivit convenabil în noi înșine, de ceea ce - în sunete - e unit și potrivit convenabil, bucurându-ne de aceasta, aflăm că simțim alcătuită în același fel");
- sec. VI - Cassiodorus (în tratatul "Expositio in Psalterium") dezvoltă ideea "armoniei eterne" în raport reciproc ("sibi congruentium") și aprofundează teoria modală în sens consonant ("consonantibus choris");
- sec. VI-VII - Isidor de Sevilla continuă ideea cosmonetică a artelor "ce se rotește după o modulație armonică" ("sub harmonio modulatione");
- Sf. Grigorie Dialogul (Papa Grigorie cel Mare) realizează "Antifonarul" apusean;
- sec. VIII - Sf. Ioan Damascin realizează "Octoihul" ("ὄχτὼ ᾠδῶν") răsăritean și insistă - în tratatul "De imaginibus oratio" - asupra ideii arhetipale (arhetypou, prototypou, typou) ca amprentă (homocoma) a creației sugerate prin imaginea vie a sfintei icoane (eikón); această idee este continuată de Nichifor Patriarhul și de Theodor Studitul.

XI Repere în procesul de cristalizare a concepției -225-
fenomenologice în muzică (ideea cosmonoetică)

C.) Evul mediu post-patristic (sec. IX - XV)

Premize dogmatice:

Scolastica medievală s-a dezvoltat în 3 direcții majore: realismul ("universalis ante rem"), nominalismul ("universalis post rem") și realismul moderat ("universalis in rem"). Filonul cosmonoetic a fost continuat de teologii realisti, în special de cei mistici, contemplativi (Bonaventura, Albert Magnus, Toma d' Aquino - în sec. XIII și Meister Eckhart - în sec. XIV). Șirul acestor influențe, și musicologia apuseană va transmite ideea cosmonoetică prin următoarele personalități (ce au activat după sinoadile locale de la Tours/813 și Aachen/816 - prin ale căror cântecuri se recomandau ascetismul sonor și, respectiv, eufonia):

- sec. IX - Ioannes Scotus Eriugena ("De divisione naturae" - ideea de "organum", cf. relațiilor și proporțiilor armonice), Odo de Cluny ("Dialogus de musica" - eufonia), Regino de Prüm ("De harmonia institutione" - caracterul revelat, transcendent al teoriei pitagoreice a cosmofoniei), Aurelianus de la Moûtiers-Saint-Jean ("Musicae disciplina" - muzica în macro- și în micro-cosmos);
- sec. X - Hucbald de Flandra (dezvoltă ideea de "organum", menționată anterior de Eriugena);
- sec. XI - Guido d'Arezzo ("Micrologus" - imaginare și sistemul solmizației celor 7 cicluri hexacordice constitutive și realizarea procedurii mnemotehnice al "niumi armonice");
- sec. XII - Ioannes Cotton ("Musica" - susține dreptul de a fi compozitor, de a crea în mod subiectiv, în raport cu armonia eternă obiectivă); Dominico Gundissalvi ("De divisione philosophie" - utilizarea mișcărilor sonore - "neumata" și a armoniilor în sens contemplativ); Jeronim de Moravia ("Tractus de musica" - definiția polisemantică a muzicii); Bernard de Clairvaux ("Sermones in Cantica canticorum" - armonia și proporția numerică mistice a Universului - idee neoplatonică a întregii școli cisterciene); Léonin și Pérotin (ilustrarea "Ars antiqua");
- sec. XIII - Adam de la Halle (continuă "Ars antiqua"); Philippe de Vitry (episcop ce inițiază mișcarea "Ars nova musicae", reformind ritmica prin includerea și a diviziei binare, introducând noi procedee polifonice - "isorithmia" și "hoquetus");
- sec. XIV - Marchettus de Padova ("Lucidarium", "Pomerium" - teoretizează "Ars nova"); Guillaume de Machaut (sub influența nominalistilor, continuă stilul "Ars nova", pregătind mutațiile laici-sante ale Renașterii muzicale și Reforma); Jean de Muris ("Musica" - recomandă credința și prezența, în spirit "Ars antiqua"); Jacob de Liège ["Speculum musicae" / "Oglinzi muzicii" - diferențiază Musica Coelestis (mistică, eternă) de Musica Mundana (sensibilă, mobilă)];
- sec. XV - Adam de Fulda ("Musica" - în spirit "Ars antiqua", recomandă muzica labretică și soteriologică, confirmă proporțiilor numerice, corective exacte);
- NB - între sec. IX - XV muzica de factură bizantină (ortodoxă) a evoluat rectiliniu, fără mutații stilistice majore, în spiritul cosmofoniei tradiționale; din s. XII notarea neumatică se cristalizază într-un sistem unitar; din sec. XIII se aplică eufonia toponimicilor vehiculi armoniei eline și începe teoretizarea sistemelor sonore; în sec. XIV Ioan Kikuzelos aplică principiile "rotii" și "atotelui eufonice" - incluzând genurile diatonice și cromatic (ultimul dezvoltându-se din sec. XI); se disting compozitori profesioniști (maistores sau melurzi).

XII Repere în procesul de cristalizare a concepției fenomenologice în muzică ("ideea cosmoneutică")

-226-

d.) Epoca modernă (sec. XV - XVIII)

Premize:

Sub impulsul ideilor filosofice umaniste ale Renanței (ce au impus reterarea principiilor pagine ale antichității și -implicit- laicizarea artei), concepția noetică în muzică este supusă "invariei" profanului, prin introducerea unor forme folclorice nereeligioase (ballata, rondellus, vitelai, caccie, etc.) și a textelor culte laice în "metru antic" (Petrarca, Tasso, reprezentanți Pleiadei), ce au determinat sistematizarea unor noi genuri muzicale vocale (madrigalul și chansonul, în paralel cu missa și motetul religios) și scenice (opera, apărută în cadrul "Cameratei florentine" sub influența tragediei antice). Textura sonoră eminescent polifonică (conform normelor școlii "Ars nova" - pînă în sec. XVI) este supusă unor modificări radicale, prin reorientarea fluxului muzical din planul orizontal/modal în cel vertical/armonic (primativ tonal) - proces catalizat și de perfecționarea instrumentelor de acompaniament (clavă, clavicin, orgă de tip "positiv"), ce au determinat (alături de

simplificarea acerteia în direcția omofonizării discursului muzical, cu consecințe majore și în planul formelor și genurilor specifice stilurilor epocii: Barocul (între sec. XVI și pînă jum. a sec. XVIII) și Clasicismul (1750-1830) - în cadrul iluminismului. Influența concepției cosmoneutice a fost esențială în definirea sistemului tonal (bazat pe raporturile necesare dintre sunetele succesive sau simultane, exprimînd primatul acordului față de sunet), prin contribuțiile urmîtorilor personalități:

- sec. XV - prefigurări de Leon Battista Alberti ["De re aedificatoria" - frumusețea imuabilă în proporțiile aritmetice ($m = \frac{a+b}{2}$), geometrice ($m = \sqrt{ab}$) și muzicale ($\frac{a}{b} = \frac{m-a}{b-m}$, adică "Sectio aurea")]; și Nicolaus Cusanus ("De visione Dei" - frumusețea absolută a armoniei divine; "De ludo globi" - ideile "forma praconcepta", "unitas in pluralitate", "debitae proportionis");

- sec. XVI - Paracelsus ("Mysterium magnum" - armonia secretă a celor trei lumi: arhetipul divin, macrocosmul naturii și microcosmul uman), Luca Pacioli ("Divina Proportione" - cercul ca figură perfectă, conform teoriei lui Dionisie Pseudo-Areopagitul, în "De Sphaera"; templele antice erau construite după proporțiile divine ale corpului omenesc); Giordano Bruno (ante ca "multiplex" a Universului infinit și armonios - conform filosofiei naturale a lui Paracelsus); Giuseppe Zarlino ("Institutioni harmoniche" - susține poezia estetică rațională; propune un nou sistem natural, bazat pe cîntece perfecte și terțe mari); Glareanus

("Dodekachordon" realizează cea mai complexă codificare a sistemului modal medieval); Sebastiano Serlio (exponent al manierismului: mistic în arhitectură); Francesco di Giorgio (exponent al antropomorfismului arhitectonic); Vincenzo Galilei ("Dialogo" - teoria ethosului); - sec. XVII - Johannes Kepler ("Harmonices mundi", 1616); Marin Mersenne ("Harmonie universelle", 1627 - cercetarea spectrului armonic sonor și problema temperării); Andreas Werckmeister (realizează un sistem de temperare a sunetelor); René Descartes ("Compendium musicae" - problema percepției subiective, relative); Baruch Spinoza (susține esența subiectivă a frumuseții); Gottfried W. Leibniz ("Monadologie" - armonia ca legătură pre-existent și necesară între "monade" ce compun sufletul);

- sec. XVIII - Jean-Philippe Rameau ("Traité de l'Harmonie réduite à ses principes naturels", "octava"); Johann Ebert Bode (autor, împreună, cu Titius, a legii ce permite calcularea aproximativă a distanțelor dintre planete sistemului nostru și Soare); J.-G. Neidhart ("Die beste und die leichteste Temperatur der Klavichords"); W. Holder ("A Treatise of the Natural Grounds and Principles of Harmony"); J.S. Bach (compune "Die wohltemperierte Klavier").

- NB - în răsăritul Europei, după căderea Constantinopolului, cultura bizantină supraviețuiește în țările ortodoxe și în special în Țările Române (un centru important fiind Mănăstirea Putna, înființată în 1466, de domnitorul Ștefan cel Mare). Chiar dacă, în general, modificările stilistice nu sînt fundamentale, în sec. XVI-XVII a apărut un fenomen de exacerbare a ornamentelor (sub influența culturii otomane). În sec. XVIII, Petru Lămpărie Peloponessius inițiază acțiunea de purificare a melosului, antic pînă la Reforma hrysantice de la inc. sec. XIX.

XIII Peșere în procesul de cristalizare a concepției

fenomenologie în muzică (ideea cosmoneuțic)

e.) Epoca contemporană (sec. XIX-XX)

- influențe iluministe - în special cele legate de romantismul german (sec. XIX): Fichte, Schelling, Schiller, Goethe, Kant, Wolf, Baumgarten; Hegel ("Fenomenologia spiritului");
- influențe ale transcendentalismului american (sec. XIX): Emerson, Thoreau, Fuller, Dwight, Curtis - sublimat în muzica genialului Charles Ives;
- reformarea muzicii bizantine, inițiată la începutul sec. XIX de Hrysant de Madytos, Hurmuz Hartofilax și Grigorie Levitul;
- contribuțiile importante ale școlii de la Solesmes (formate în secolul XIX, în cadrul Ordinului Benedictin), în direcția restaurării cântecului gregorian tradițional, sub îndrumarea călugărilor Dom Joseph Pothier și Dom Andre Mocquereau;
- formularea principiilor de bază ale fenomenologiei contemporane (în general) în opera lui Edmund Husserl (1858-1938), care tratează (în "Vorlesungen zur Phänomenologie des inneren Zeitbewusstseins") și aspecte ale funcționalității sonore, în special în domeniul melodicii;
- alți fenomenologi contemporani: Martin Heidegger, J.-P. Sartre, Hans-Urs von Balthasar, Carl Gustav Jung, M. Scheler, E. Fink, R. Ingarden, M. Dufrenoy, L. Landgrebe, M. Farber, H. Bergson, Nae Ionescu, Mircea Eliade, Dumitru Stăniloaie, Constantin Noica (cu aplicat fenomenologie în diferite direcții ale științelor umane);
- exponenți ai fenomenologiei muzicii: M. Geiger, N. Hartmann, Th. Adorno, Ernest Ansermet, Sergiu Celibidache, G. Adler, A. Danilou, A. Moles, U. Eco, Y. U. Pignat, H. Metzmann, B. de Schloker, Ernst Kurth (energetic), Siegfried Karg-Elert (polarism geometric, de tip anamorfic), Carl Dahlhaus (fenomenologia sistemului tonal), Cornelia Cesar (aspectele sonologice), L. Rusa, Gh. Firca, C. Bugearu, etc.;
- reiterarea cosmoneuțicului antic: R. Schiefke, H. Pfrogner, R. Haase, Hans Kayser ("Die Harmonie der Welt"), H. Kretschmer (hermeneuțic), G. di Santillana (cosmologie), Victor Giuleanu (teoria arhetipală a muzicii - cu aplicație și în muzica bizantină);
- stilistica fenomenologică: Riemann, D. Culkin, P. Bentzon;
- auto-analiza fenomenologică: Debussy, Stravinski, Schönberg, Webern, Honneger, Messiaen, Prokofiev, Boulez, Xenakis, N. Brändrup, St. Nicolaescu, etc.

-228-

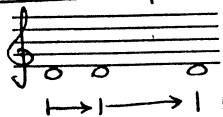
XIV Problema spatio-temporalității în lumina

fenomenologiei muzicii (1)

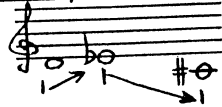
(după Sergiu Celibidache - Cursurile de la München, 1981)

Toate fenomenele muzicale au o desfășurare spatio-temporală
de natură tridimensională:

Miscare exclusiv temporală

Miscare spatio-temporală

Fiecare sunet reprezintă - prin structura sa armonică
bazată pe gravitație - un sistem solar, în relații
mai apropiate sau mai depărtate cu alte sunete/sisteme solare.

Octava este un interval uman, dar și cosmic (prin acest interval
fensiunea este rezolvată) și reprezintă cel mai important
sistem de referință (deoarece orice mișcare în spațiu este
finalmente reducibilă la octavă).

Cvinta este elementul cel mai opus, iar ciclul cvintelor
constituie un alt sistem referențial (la fel de important
pentru că este opus), având caracter generator.

În perspectiva hermeneuticii sonore (implicând "aducerea
celui care crează în starea celui care a creat", în conformi-
tate cu principiile teologiei protestante sentimentalistă,
expuse de scriitorul mistic german Friedrich
Schleiermacher în "Reden über die Religion"), se pot
stabili următoarele asociații diastematice-filosofice:

- Cvinta ascendentă (extrovertită) mă proiectează în viitor;
- Cvarta ascendentă (extrovertită) îmi regăsește, în viitor, trecutul;
- Cvinta descendentă (introvertită) produce întoarcerea în mine;
- Cvarta descendentă (introvertită) are ca efect întoarcerea în viitor,
de aceea induce sentimentul de "speranță".

XV Problema spatio-temporalității în lumina fenomenologiei muzicii - continuare (2)

Intervalele reflectă astfel o complexitate semantică inaccessibilă cuvintelor - fapt ce explică de ce muzica nu poate fi legată de cuvinte. Practic, intervalul muzical este singurul fenomen unde există un sistem referențial autentic.

Între două sisteme referențiale se pot stabili relații de identitate și, respectiv, de diferențiere, ce se echilibrează la nivelul entropiilor progresive (marcând tendința naturală spre disipanție a universului Sonor) și negative (ce susțin universul - sensul termenului fiind similar apofatismului, adică cuosoterii teologice negative, specifice Ortodoxiei și bazate pe teza cognoscibilității energilor necreate și incognoscibilității Ființei divine). Universul este finit, găurile negre ("black holes") fiind zone în care timpul este parcurs invers. Orice linie în univers este curbă - inclusiv sunetul, pe care omul "l-a furat" din cosmos și a început să-l diferențieze ritmic. Capacitatea creativă a muzicianului presupune existența posibilității de măsurare a evoluției procesului de expansiune sau de contracție sonoră. Acest "instrument de măsură" este nativ, el nu poate fi "însușit". Creând 2 sunete, omul poate câștiga dreptul de a țâmbine în timp - contrastul dintre cele 2 elemente oferindu-i posibilitatea de a se orienta după un sistem referențial inconstant, ce reflectă un proces de

XVI Problema spatio-temporalității în lumina

fenomenologiei muzicii - continuare (3)

măsurare intelectuală raportată la un "punct de origine". Orice sistem referențial are - și poate deveni, la rândul său - un "punct de origine".

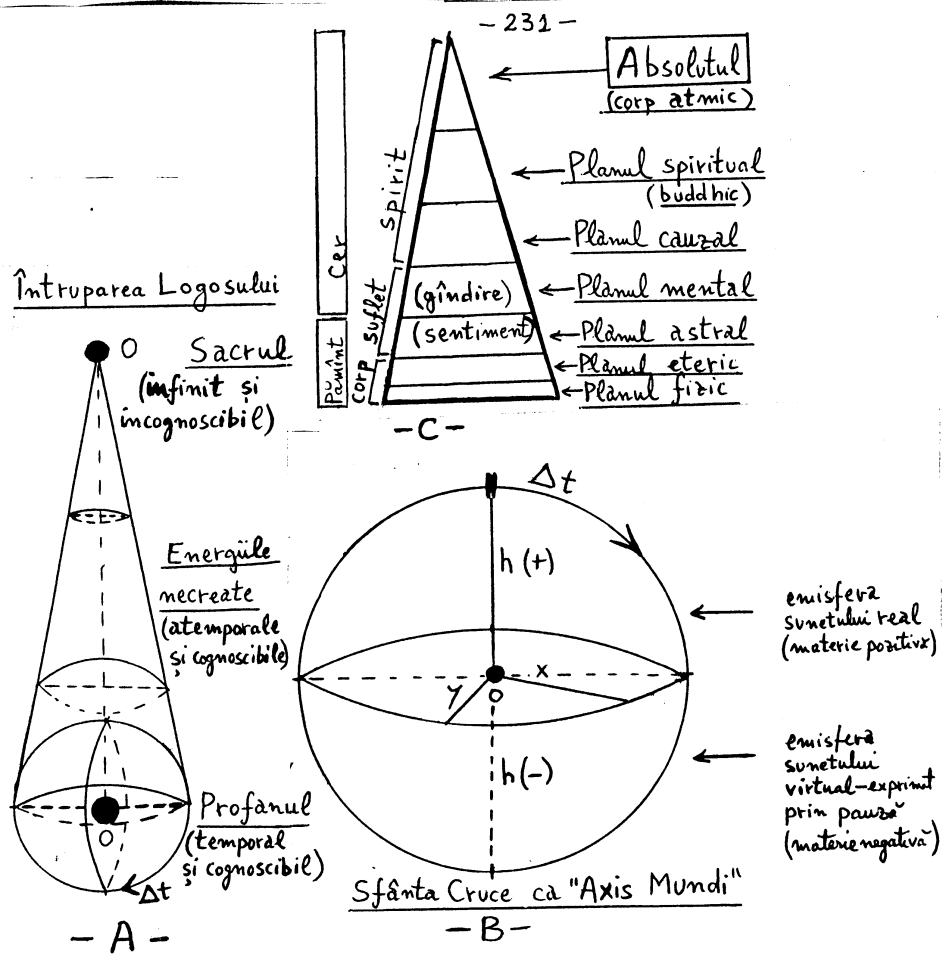
În cadrul fenomenului de percepție a muzicii, complicațiile operației de calculare a relațiilor sonore spatio-temporale sînt reduse logaritmice în realitatea psiho-fizică (teza emisă și de Ernst Ansermet în lucrarea "Les fondements de la musique dans la conscience humaine", Neuchâtel, 1962).

Muzica este o transcendere a gândirii (muzica nu este "frumăsea", ea este "adevărată" - și acest lucru ne leagă), o transcendere a valorilor mici în valori cît mai mari - deci ea nu e existentă, ci devenire, implicînd finalmente unirea obiectului și subiectului sonor.

Prima tentativă în sistemul de însușire este plasarea ritmică, urmată de identificarea melodiei și de dublă apartenență a fenomenelor sonore în plan uman și în plan cosmic (sistemul referențial comun fiind octava). Intervalul de cvintă constituie oposita cea mai solidă la echilibrul octavian, deoarece

el apare în raportul $2/3$, format din singurele numere ireductibile. Astfel, esențial este faptul că, înainte de a ajunge la tritona (interval generat după 6 pași egali în ciclul cvintelor), apare cvarta - care este primul element generator. Contrastul major se naște o dată cu apariția cvintei, aceasta contribuind

și la schimbarea sistemului referențial prin modulație (fenomen condiționat de neutralizarea primului centru tonal). Și acest proces se încadrează în legea generală a raportului dintre presiunea verticală (spatială) și cea orizontală (temporală) în faza noemică a muzicii.

XVII Crearea "macrocosmosului" sferei sonore [A]
 generate de "microcosmosul" punctului original
 (morfema notată cu 0) prin cele
 4 dimensiuni constitutive: trei dimensiuni
spatiale — cuprinzînd coordonatele rectilinii
 ($x =$ abscisa frecvențelor ; $y =$ ordonata spectrelor
 armonice ce determină structurile timbrale)
 și înălțimea ($h =$ volumul, intensitatea sonoră) —
 ce se proiectează în cea de a patra
dimensiune — timpul (notat cu Δt) [B].

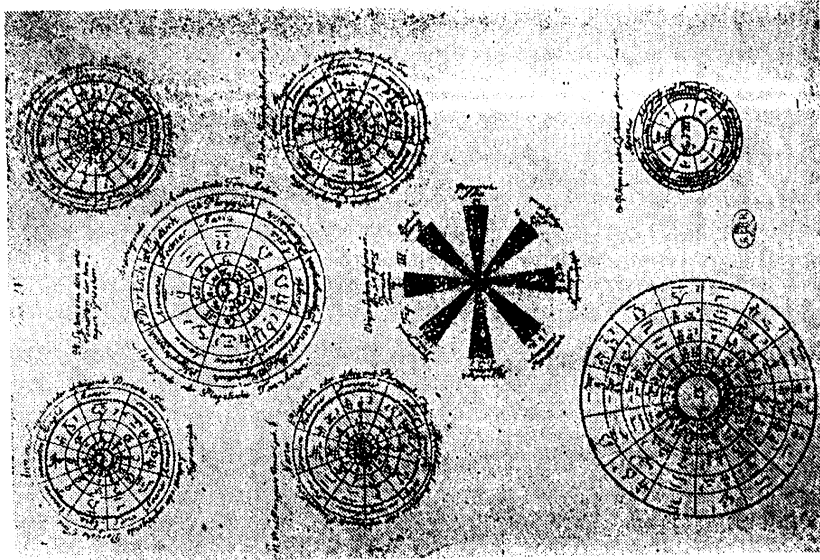
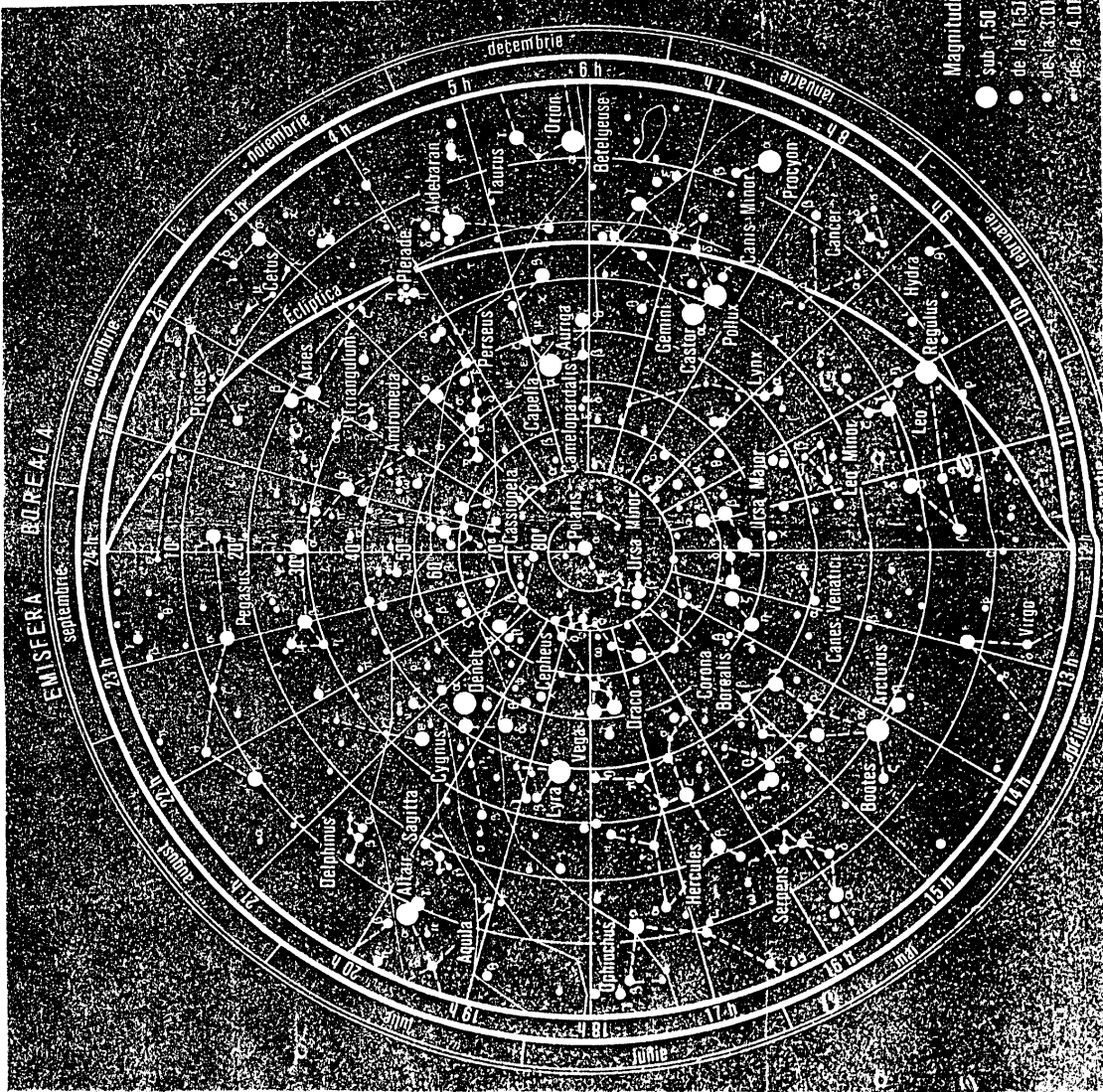
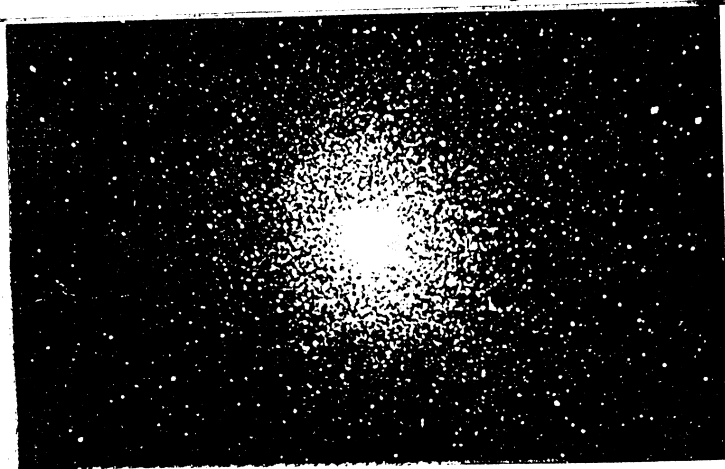

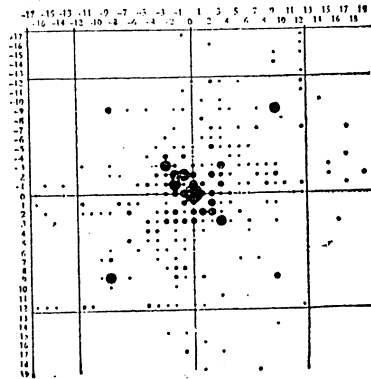
Fig. 19) Rota glaucior, Fr. I. Sulzer - Tabula IV

XVIII Armonia sferelor (1)
 (Simetria ca univers intermediar
 între macro- și micro-cosmos)

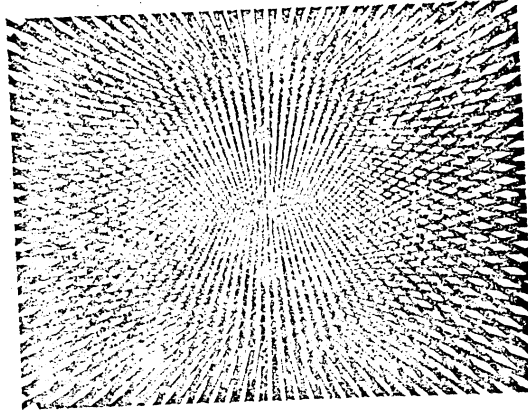

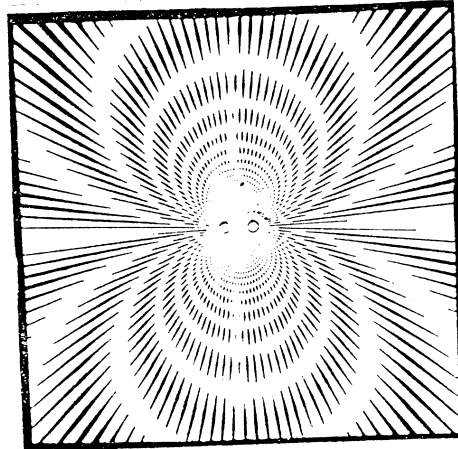
Roiul de stele globular M13 din constelația Hercules

Matrice de tranziție a perechilor de intervaluri
Beethoven
cvartet de coarde op. 74 Es-Dur
(vioara I)

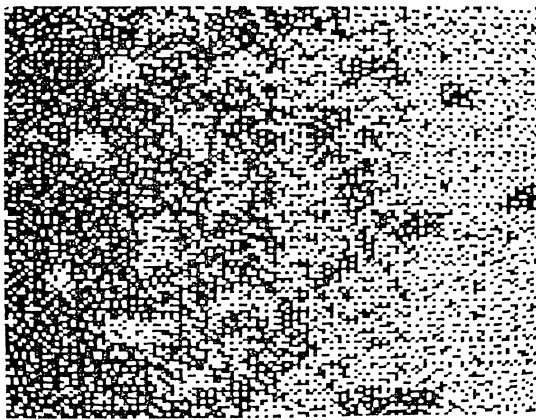
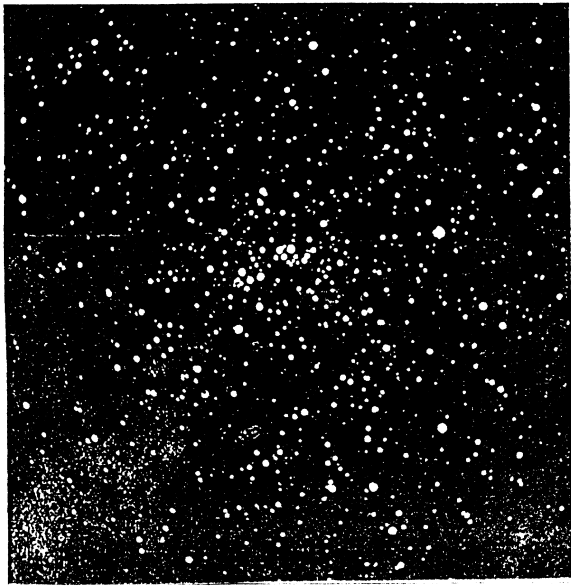
Fenomenul de moar, superstructură a unui sistem regulat

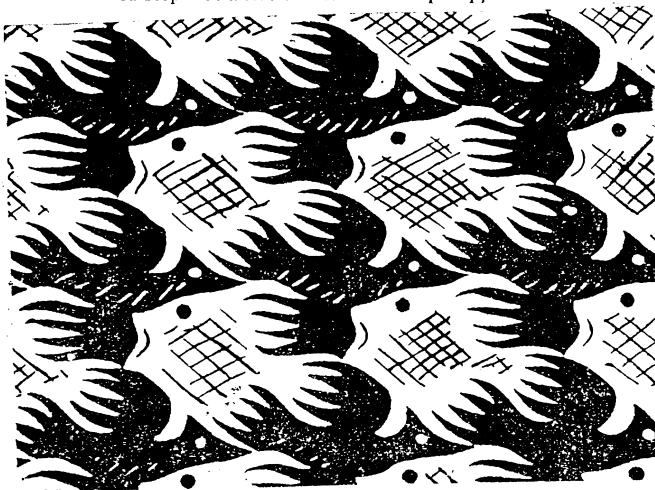
Aplicație grafică a principiilor de simetrie
ale lui Birkhoff

XIX Armonia sferelor (2)

Roiul de stele deschis NGC 869-864 din constelația Perseus

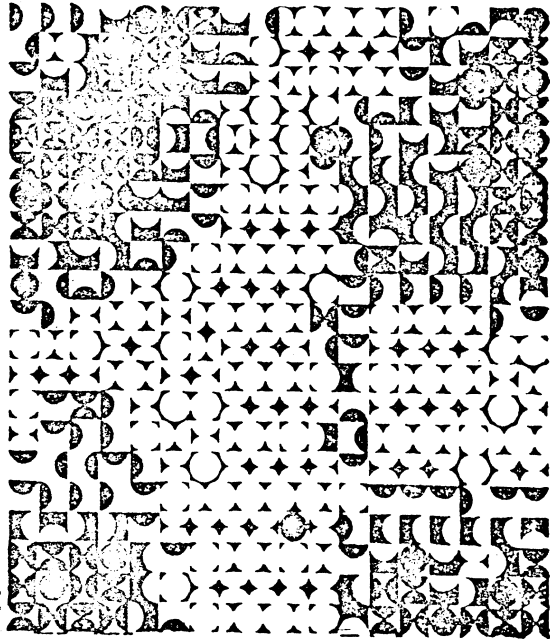
Iată, aici, în opoziție cu reprezentarea precedentă, o imagine construită cu ajutorul ordinatului de K. O. Götz cu scopul de a studia mecanismele de percepție ale ordinii

- 234 -

	-19	-17	-15	-13	-11	-9	-7	-5	-3	-1	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	
-19	.																				
-18																					
-17																					
-16																					
-15																					
-14																					
-13																					
-12																					
-11																					
-10																					
-9																					
-8																					
-7																					
-6																					
-5																					
-4																					
-3																					
-2																					
-1																					
0																					
1																					
2																					
3																					
4																					
5																					
6																					
7																					
8																					
9																					
10																					
11																					
12																					
13																					
14																					
15																					
16																					
17																					
18																					
19																					

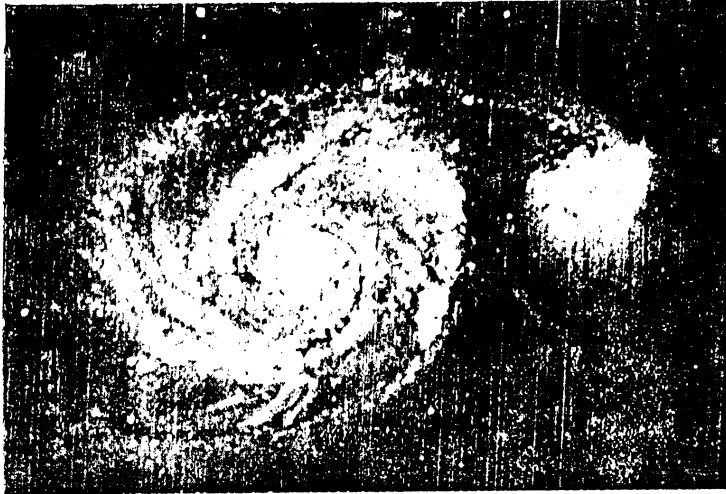
Matrice de tranziție a perechilor de intervaluri
Webern
Trio pentru coarde op. 20
(vioară)

Z. Sykora „Structură alb-negru”
(lucrare realizată cu ajutorul computerului)

xx Armonia sferelor (3)

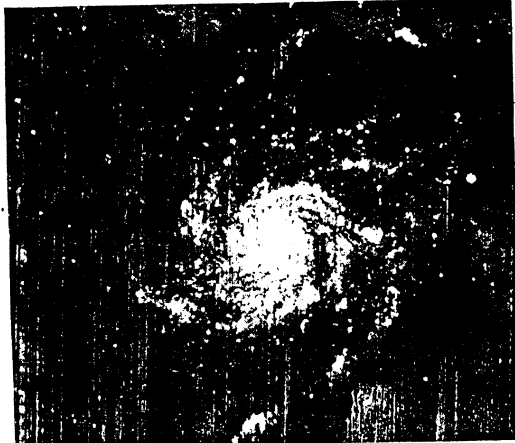
M. Escher: "Pești/Păsări"

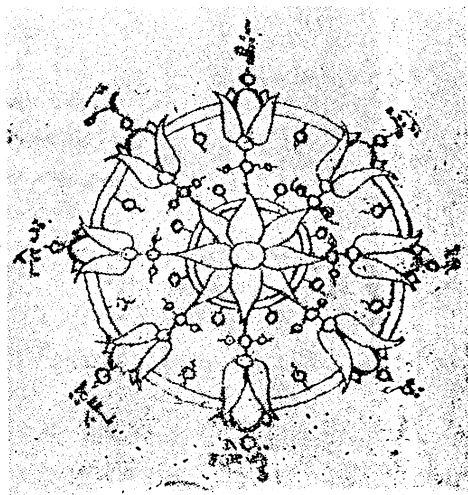
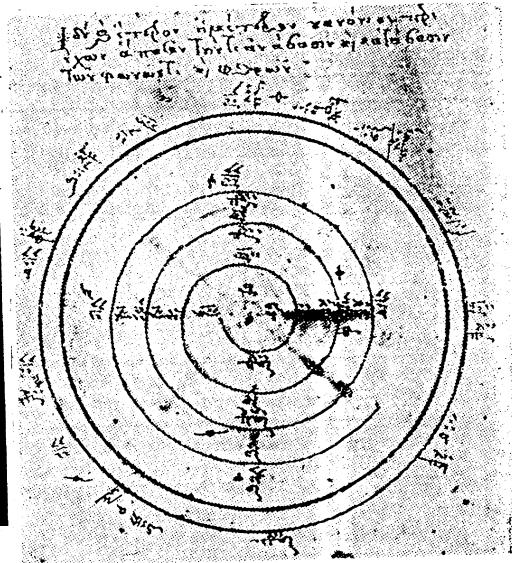
XI Armonia sferelor (4)

Galaxia M51 din constelația Canes Venatici, prima galaxie spirală descoperită (C. Messier, 1773)

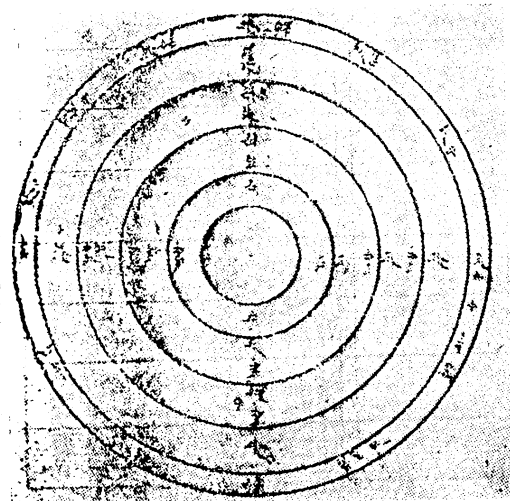
Fig. 24 Roata glasuilor, ms. gr. nr. 830, fol. 67, BAR

Galaxia spirală M 201 (NGC 5457) din constelația Ursa Major

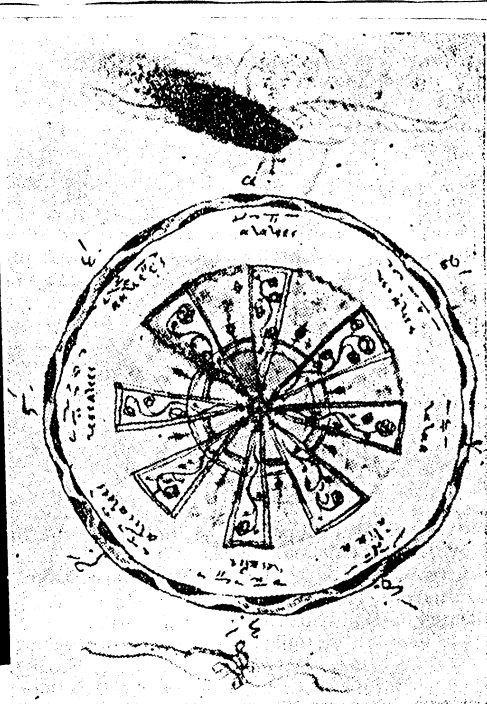

Roata glasuilor, ms. gr. nr. 1507, fol. 5 v, BAR

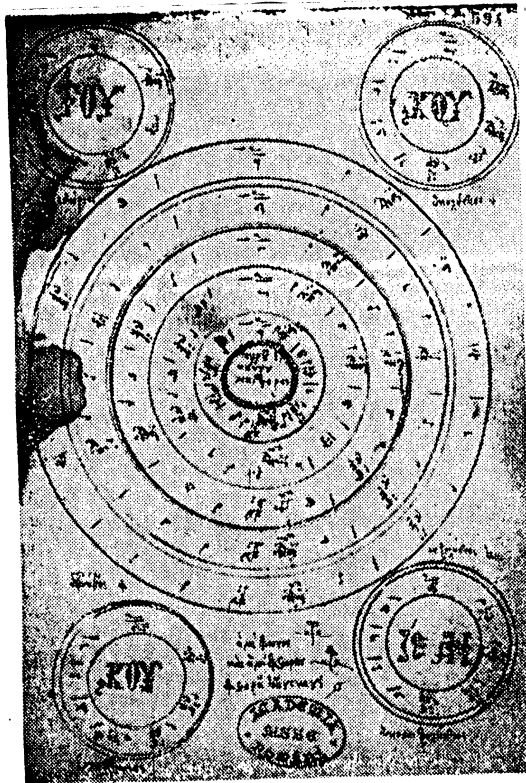

Radiogalaxia NGC 5128 (Centaurus A)

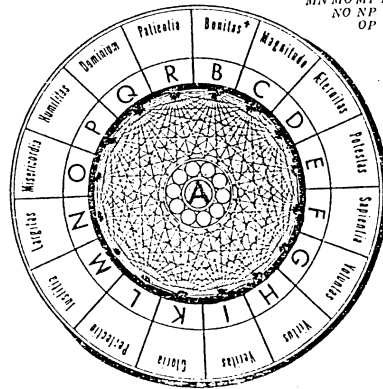
Roula glasurilor, ms. rom. nr. 3210, fol. 9 v, BAR

Roula glasurilor, ms. gr. nr. 867, fol. 594 r, BAR

„Mașina de gindit din Lapula“
SWIFT, *Călătoriile lui Gulliver*.

DC DD BE BF BG BH BI BK BL BM BN BO BP BQ BR
 CD CE CF CG CH CI CK CL CM CN CO CP CQ CR
 DE DF DG DH DI DK DL DM DN DO DP DQ DR
 EF EG EH EI EK EL EM EN EO EP EQ ER
 FG FH FI FK FL FM FN FO FP FQ FR
 GH GI GK GL GM GN GO GP GQ GR
 HI HK HL HM HN HO HP HQ HR
 IK IL IM IN IO IP IQ IR
 KL KM KN KO KP KQ KR
 LM LN LO LP LQ LR
 MN MO MP MQ MR
 NO NP NQ NR
 OP OQ OR
 PQ PR
 QR

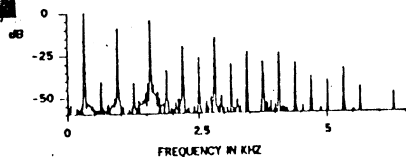
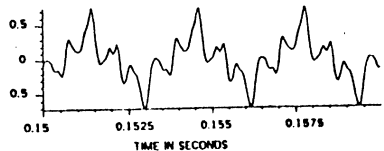
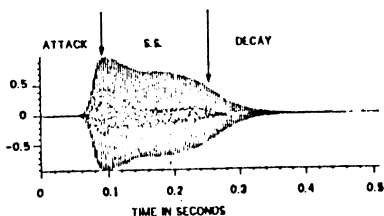
* Bunătate, mărinimie, eternitate, putere, înțelepciune,
 voință, virtute, glorie, perfecțiune, dreptate, dărnicie,
 îndurare, umilință, stăpînire, răbdare

XXII Armonia sferelor (5)

Galaxia spirală M 31 (NGC 221) — nebuloasă Andromeda

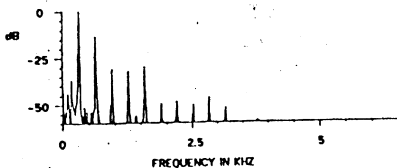
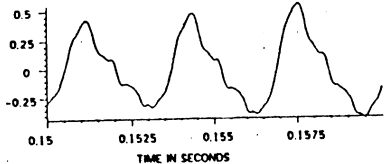
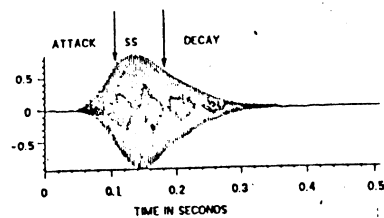
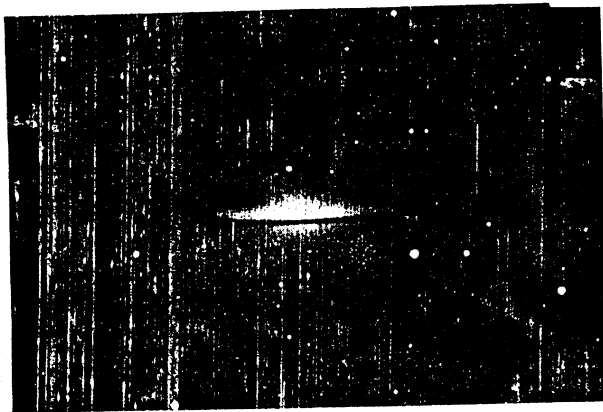

- 237 -

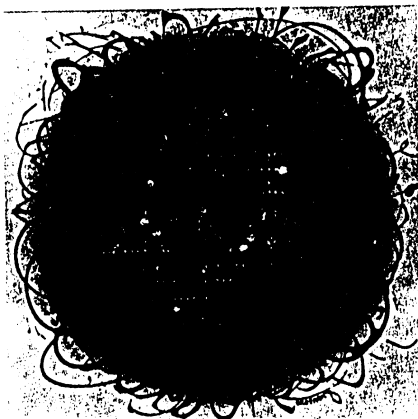
Example of an isolated clarinet tone. The upper plot shows the waveform of the entire note. The second plot shows a segment of the same waveform containing about three periods. The lower plot is the discrete Fourier transform of an 80-ms segment in the middle of the note. The upper plot is divided, again somewhat arbitrarily, into three segments: the *attack* portion, the *steady-state* portion, and the *decay* portion. In comparing these plots with the previous plots for the cello tone, we can see the following differences: 1) The clarinet has more energy in the odd harmonics than the even harmonics, 2) The clarinet has a larger number of significant harmonics than the cello, and 3) The attack and decay of the clarinet are much faster than those of the cello.

Galaxia spirală M 104 (NGC 4394) din constelația Virgo

Example of an isolated cello tone. The upper plot shows the waveform of the entire note. The second plot shows a segment of the same waveform containing about three periods. The lower plot is the discrete Fourier transform of an 80-ms segment in the middle of the note. The upper plot is divided, somewhat arbitrarily, into three segments: the *attack* portion, the *steady-state* portion, and the *decay* portion.

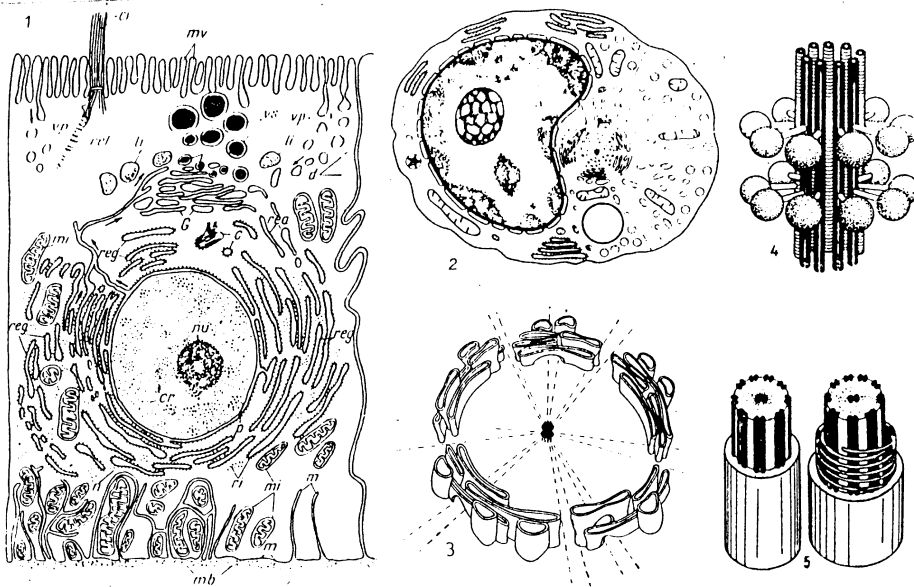
XXIII Armonia sferelor (6)

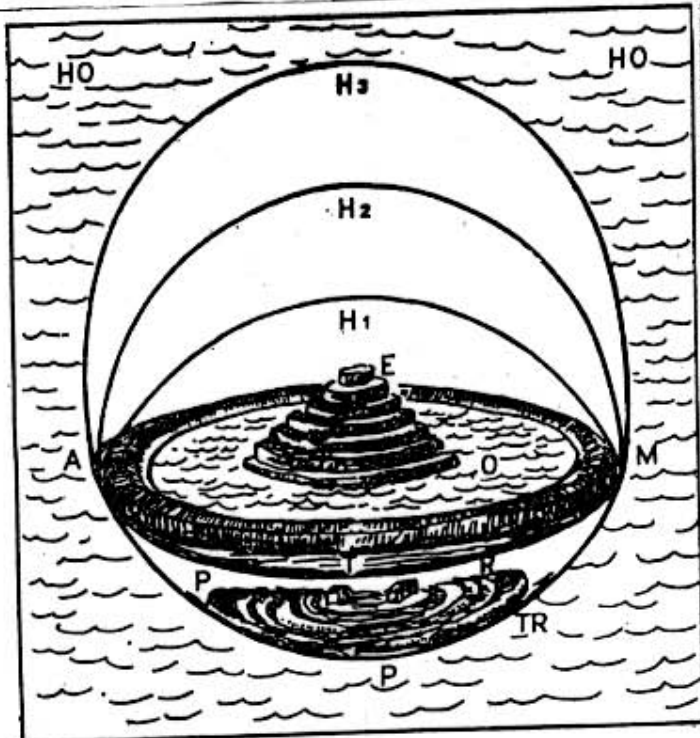
XXIV Atmosfera sferelor (7)

Charles Dodge
(b. 1942)

EARTH'S MAGNETIC FIELD
Realizations in Computed Electronic Sound

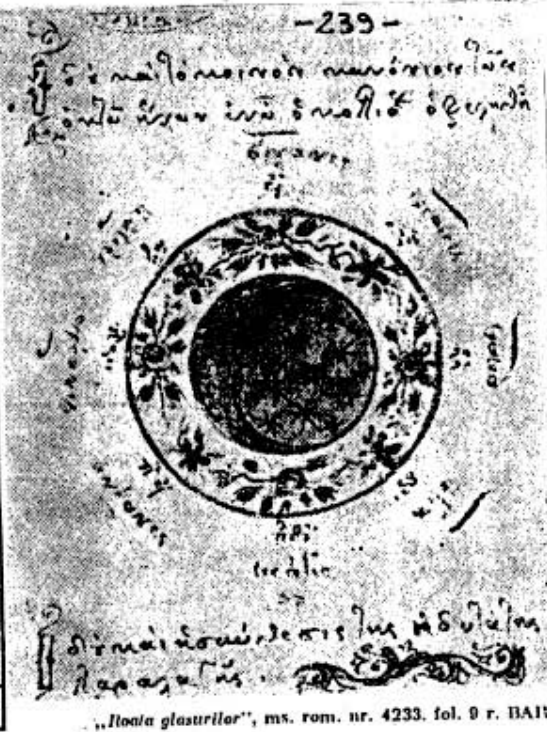

Infrastructura unei celule animale ideale (de Robertis și colab).
De sus în jos: *vp* - veziculă de pinocitoză; *cl* - cil; *rc* - rădăcina cilului; *mv* - microvili; *vs* - vezicule de secreție; *li* - lizosomi; *d* - desmosom; *G* - aparat Golgi; *mi* - mitocondrii; *reg* - reticul endoplasmatic granular; *c* - centriol; *rea* - reticul endoplasmatic agranular; *nu* - nucleu; *cr* - cromosomi; *p* - por; *ri* - ribosomi; *m* - membrane plasmatică; *mb* - membrană bazală. 2 - Promielocit neutrofil - infrastructura (Bessis). 3 - Aparatul Golgi în jurul centriolului (Bessis). 4 - Centriolul format din două tubuli și două inele de sateliți (Bessis). 5 - Structura unui cil (A) și a unui flagel spermatic (B) (Fawcett).

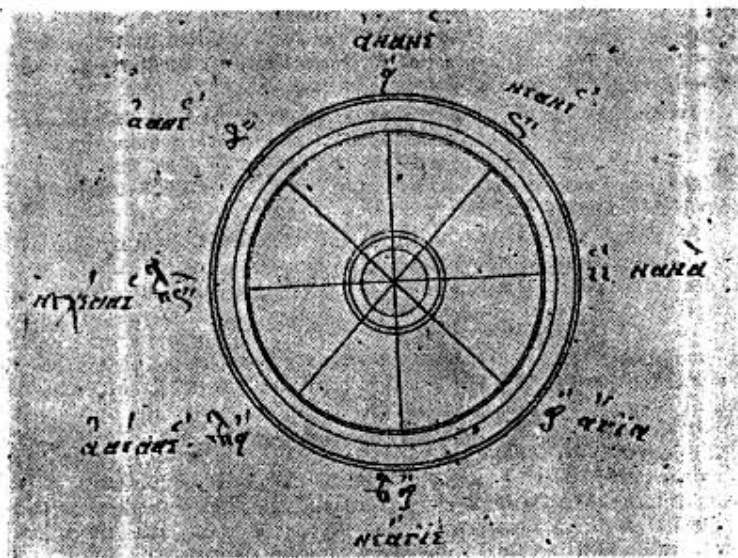

Reprezentare cosmică a babiloneenilor

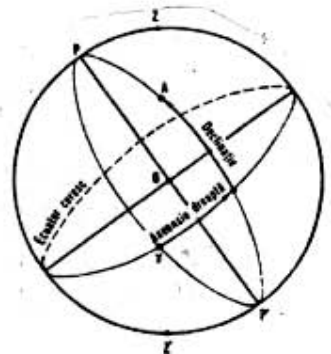
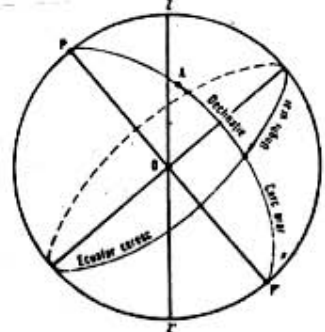
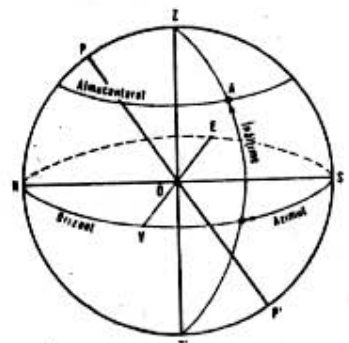
E = Pământ; H₁, H₂, H₃, - primul, al doilea, al treilea cer; HO = Oceanul ceresc; O = Oceanul terestru; T = adâncimea oceanului terestru; A = seara (vest), muntele de la soare-apune; M = dimineața (est), muntele de la soare-răsare; TR = cele șapte ziduri și palatul (P) din împărăția morților.

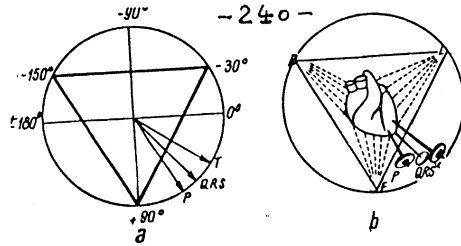
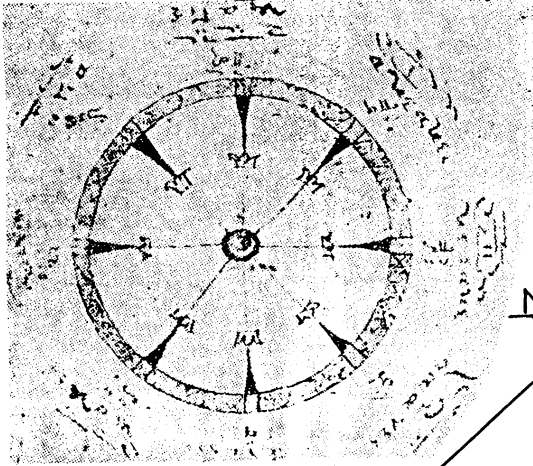
„Roata glasurilor”, ms. rom. nr. 4233, fol. 9 r. BAI

„Roata glasurilor”, ms. rom. nr. 5970, fol. 6 v, BAR

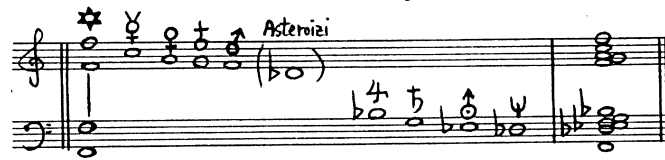
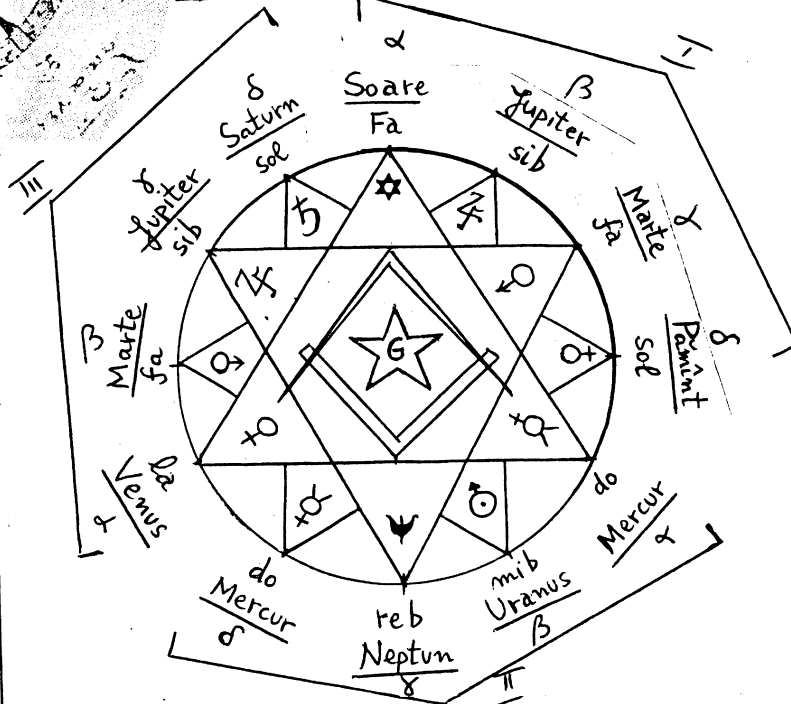
XXV Armonia sferelor (8)

Poziția axelor electrice (vectorii integrali de depolarizare) ale undei P, complexului QRS și undei T în plan frontal (a) și spațial (b).

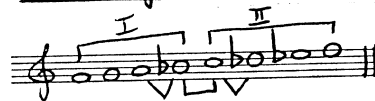
Model esoteric universal

KABBALA

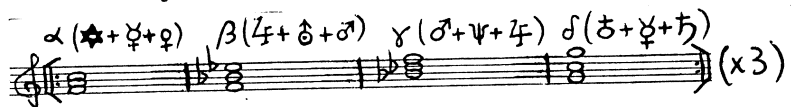
XXVI Armonia sferelor (9)

Modul sistemului nostru solar - Majorul melodic:

Acorduri planetare:

(NB - seria de 4 acorduri se repetă de 3 ori)

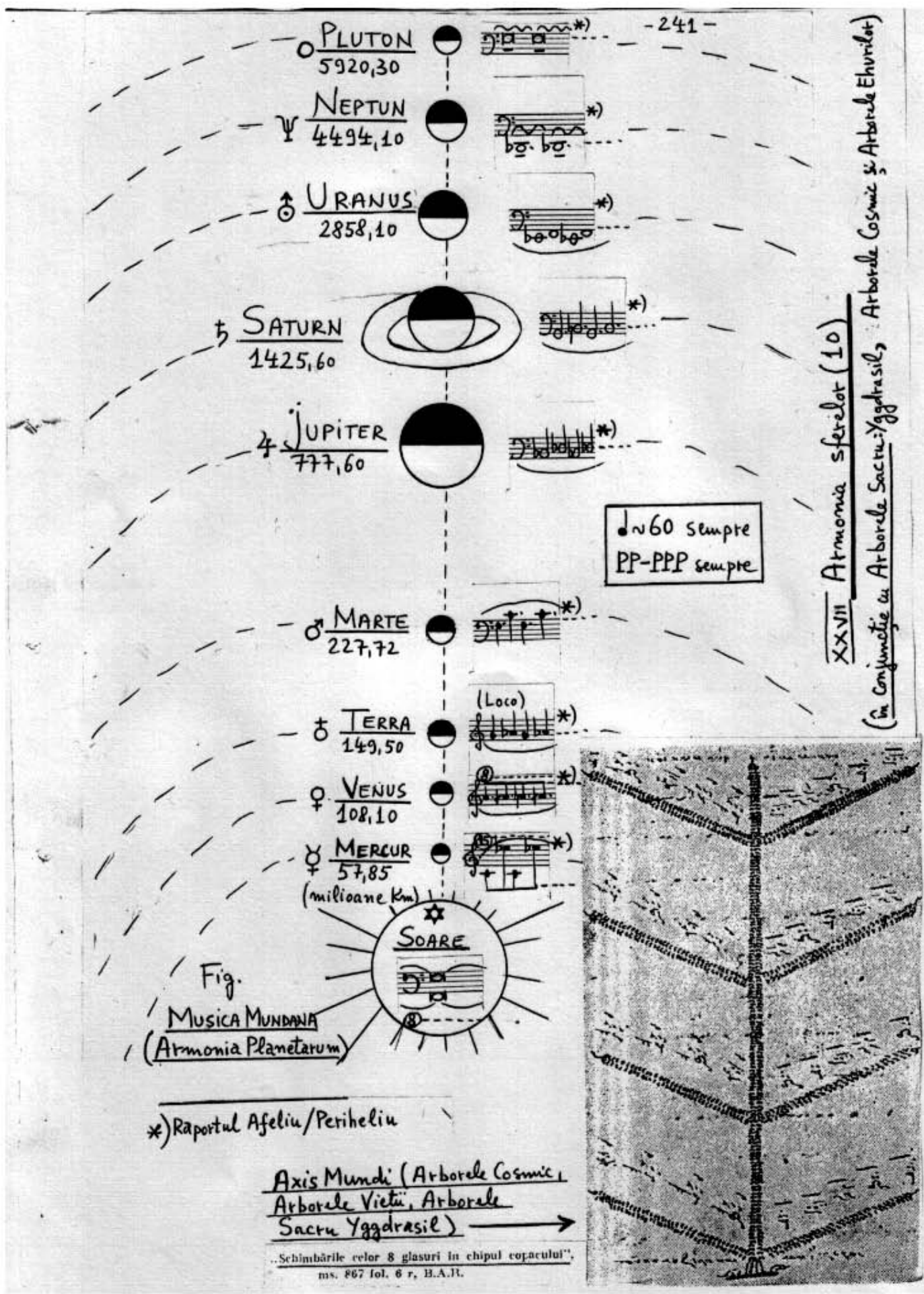

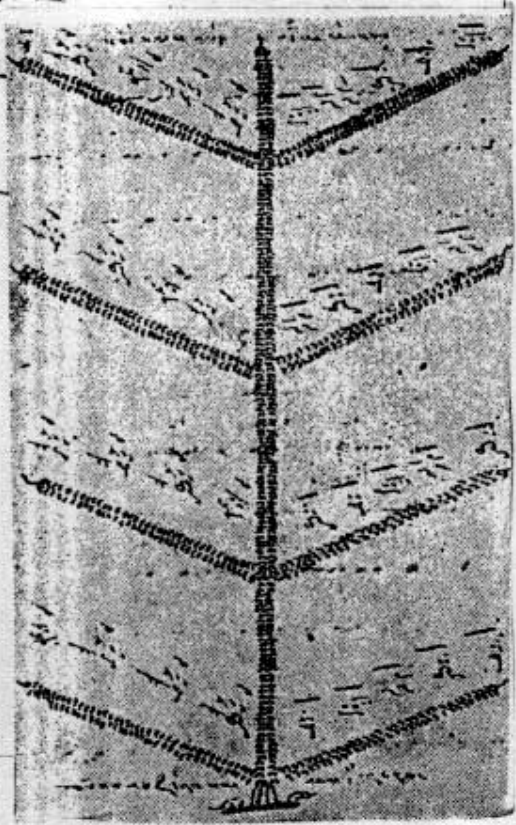
Fig. MUSICA MUNDANA
(Armonia Planetarum)

* Raportul Afeliu/Periheliu

Axis Mundi (Arborele Cosmic,
Arborele Vietii, Arborele
Sacru Yggdrasil) →

„Schimbările celor 8 glasuri in chipul copacului”
ms. #67 fol. 6 r, B.A.R.

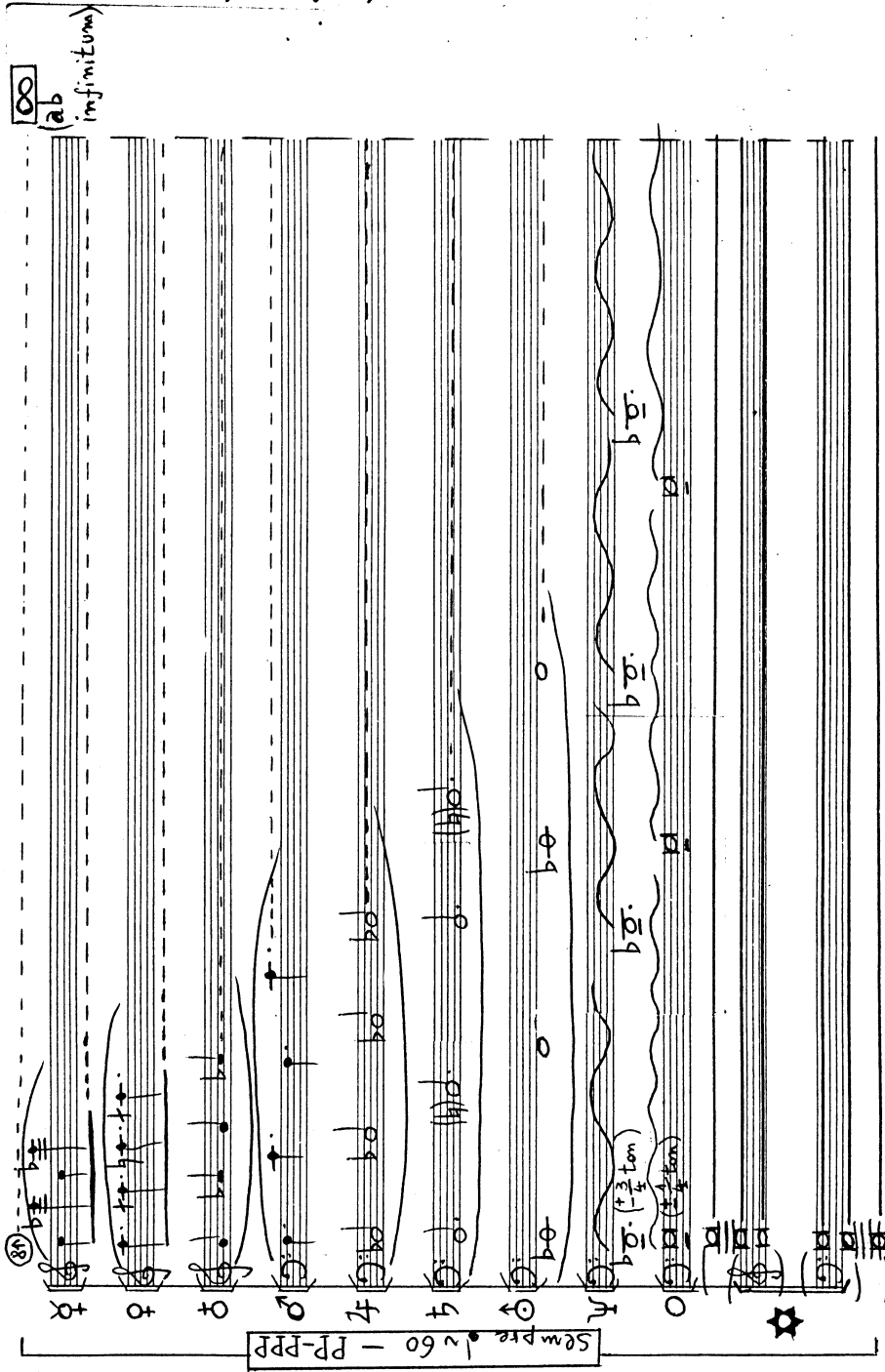
XXVII Armonia sferelor (10)
(in conjunctie cu Arborele Sacru Yggdrasil, Arborele Cosmic si Arborele Ehnurilat)

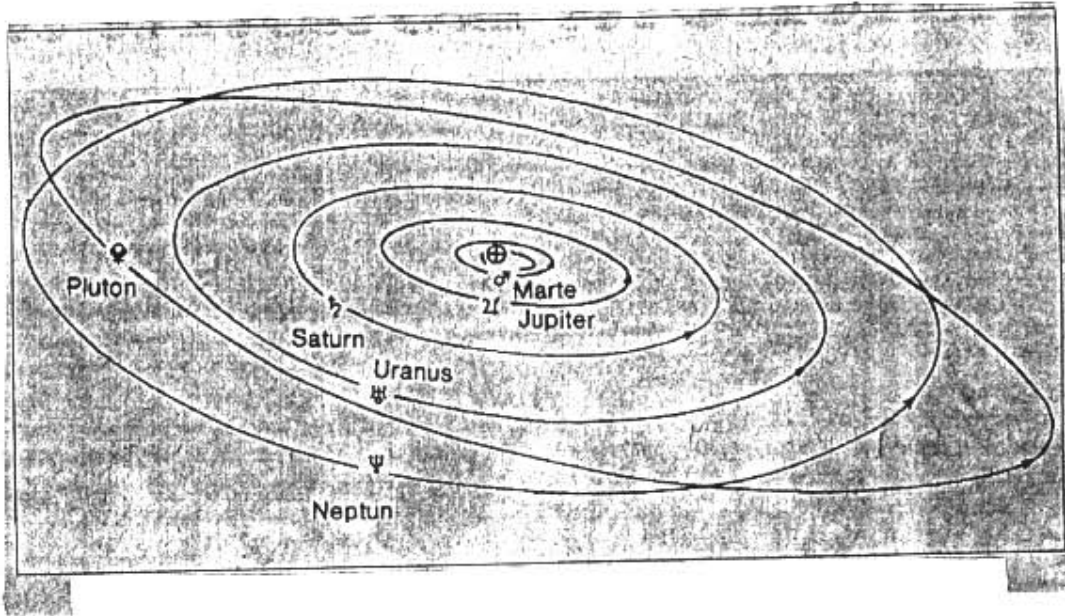
XXVIII

Transpuneră în spectrul frecvențelor sesizabile de urechea umană a structurii armonico-ritmice a sistemului nostru solar (conform calculelor lui J.Kepler, T.K.Titius, J.E.Wode și H.Kayser).

XXIX Imagini quasi-acustice ale sistemului solar

1.) "Undele sonore" ale orbitelor planetare ("vibrația" astrelor)

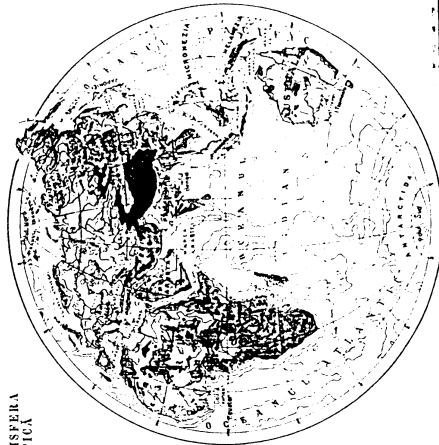
2.) Globul terestru în "rezonanță" cosmică

-244-

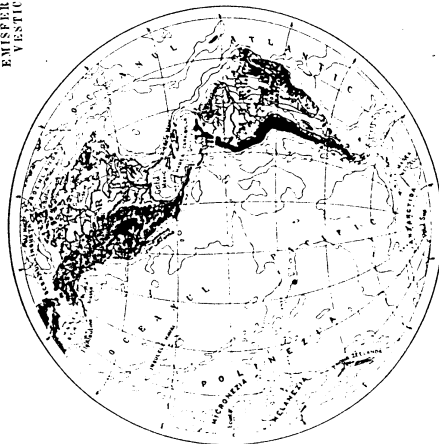
xxx Sferă terestră din perspectivele ei
emisferice (Estică și Vestică) și polare (Nordică și Sudică)

EMISFERA
ESTICĂ

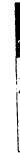
REGIUNEA POLARĂ
NORDICĂ

EMISFERA
VESTICĂ

REGIUNEA POLARĂ
SUDICĂ

B.) PROIECȚII ANAMORFOTICE ÎN MICRO-COSMOSUL
SPAȚIILOR MODALE PRE-HEPTACORDICE

(PLANȘELE XXXI - LXIX)

"Muzica naturală este aceea care răsună fără ajutorul vreunui instrument muzical, fără atingerea degetelor, fără vreun impuls sau atingere omenească, ci, inspirindu-se în chip divin, instruită numai de natură, modulează dulci melodii fie prin mișcare cerească, fie prin vocea omenească. Se numește muzică artistică aceea care e produsă și inventată de arta și inteligența omenească și care se realizează prin anumite instrumente. Origine dorește să aibă o idee despre această artă trebuie să știe că deși muzica naturală precede cu mult pe cea artistică, nimeni nu poate lua însă cunoștință de puterea acesteia decît prin intermediul celei din urmă."

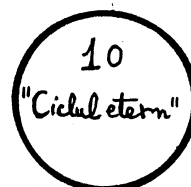
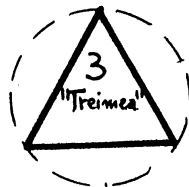
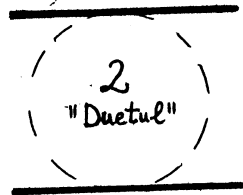
Regino din Prüm (n. 915), "Despre arta armoniei"

- XXXI - Cele 10 Pentasule (ideograme) antice
- XXXII - Armonia sonoră și armonia vizuală ca proiecții anamorfetice ale armoniei cosmice (ef. arhetipului "secție aurea")
- XXXIII - Principiul "secție aurea" în perspectivă geometrică și medal-sonoră
- XXXIV - Figuri și meduri ciclice din simbolismul solar (1)
- XXXV - Figuri și meduri ciclice (2)
- XXXVI - " " " " (3)
- XXXVII - " " " " (4)
- XXXVIII - Dispozițiile arhetipului "De-Fa-Sol" (+5,+2)
- XXXIX - Consubstanțialitatea tremică a arhetipului "estotes" ("De-Fa-Sol")
- XL - Proiecții anamorfetice ale arhetipului tritonice "estotes"
- XLI - Proiecții... (continuare)
- XLII - Formule melodice pre-pentatonice identificate în zona folclorică a Gîlteniei sub-carpatice
- XLIII - Genesa pentatoniei anhemitonice (ipoteze)
- XLIV - Harta zonelor de diseminare a scării (pre)pentatonice
- XLV - Universalitatea scării pentatonice
- XLVI - Universalitatea.... (continuare) - exemple muzicale
- XLVII - Universalitatea.... (continuare) - exemple muzicale
- XLVIII - Medalismul sacru chinezesc
- XLIX - Anamorfize sferice chinezești (cicluri anamorfetice vizuale)
- L - Simbolismul sunetelor "Lyu"
- LI - Funcțiile intervalelor în sistemul chinezesc
- LII - Dispersia sistemului pentatonice în aria Oceanului Pacific
- LIII - Raporturile pentatonilor asiatici cu cele africane
- LIV - Metabelul pentatonice
- LV - Precedentul "trehes" în generarea scării pentatonice
- LVI - Raporturile armonice inter-pentatonice
- LVII - Ciclurile modulante ale pentatonilor
- LVIII - Fenomenologia modulațiilor scării pentatonice anhemitonice (ca proces anamorfetic)
- LIX - Proiecții anamorfetice ale arhetipului pentatonice în melodia lui Claude Debussy
- LX - Sinteze ale sistemului medal pentatonice cu sistemul tonal, în creația lui Debussy
- LXI - Nxi medele generative în sistemele pentatonice și hexacerdiale (Șerban Nchifer)
- LXII - Funcția tricordului pre-pentatonice "pycon" în generarea medurilor de 4-6 sunete
- LXIII - Atemporalitatea scării penta- și hexa-tonale

Cap. IV / B (continuare)

- LXIV - Ocultarea - prin piemi - a arhetipului pentatonic în alte structuri modale (procedeu anamorfotic de tip "trempe l'oeil")
- LXV - Anamorfexe pre-heptacordice în lumina "genetică" modală debussyete
- LXVI - Proiecții anamorfotice ale modurilor pre-heptacordice -
A) - "Syrinx" de Cl. Debussy (reproducerea partiturii)
- LXVII - "Syrinx" de Cl. Debussy - schema armonică a anamorfexelor modale
- LXVIII - Proiecții.... (continuare)
B) - "Density 21, 5" de Edgard Varèse
(reproducerea partiturii)
- LXIX - Modurile derivate din divizarea octavei în 2 tetracorduri de overtă mărită, cuplate prin "synaphé"

XXXI Cele 10 Pentacule (ideograme) antice,
reprezentînd "semnele arcanelor"
(după Boue de Villiers)

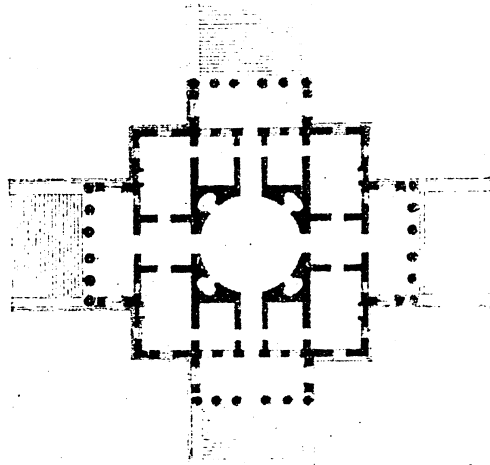
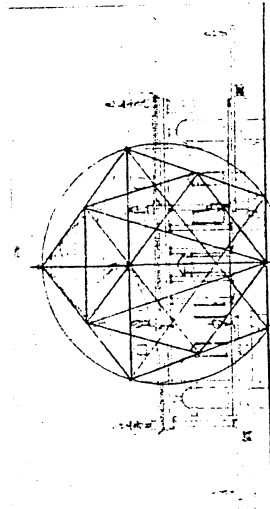

XXXII Armonia sonoră și armonia vizuală,
Ca proiecții anamorfozice ale armoniei cosmice
(conforme arhetipului spatio-temporal
reprezentat prin "Sectio aurea")

Muzica - alegorie (Xilografură de
 G. Reisch - "Margarita philosophica", 1503)
 - de remarcat că în hexacordul ilustrat pe
 portativul superior raportul ascendent/descendent
 exprimă media aritmetică ($\frac{1}{2}$), în timp ce
 hexacordul expus pe portativul inferior are
 respectiv raport structurat conform principiului
 secțiunii de aur, prin numărul irațional Φ
 $(\Phi = 1 + \frac{1}{\Phi} = \frac{1 + \sqrt{5}}{2} = (n)1,6180339887 \dots)$

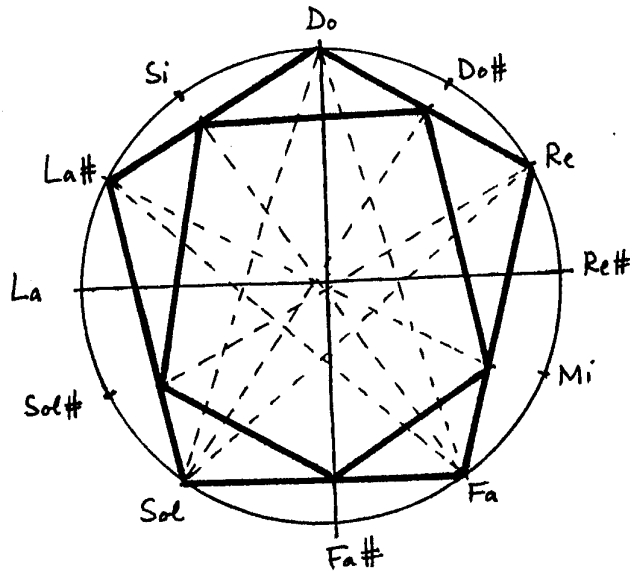

Andrea Palladio: Villa Rotonda din Vicenza. Proiectul
 Viliei a fost conceput pe la 1550 și executat între 1576 și 1591.
 Printre reședințele construite de Palladio, aceasta este cea mai
 desăvârșită realizare a ideii lui de frumusețe geometrică pură:
 planul Viliei este în mod ideal simetric; proporțiile ei sînt aranjate
 potrivit principiului secțiunii de aur. Ani de-a rîndul ea a constituit
 un model pentru construcțiile de palate.

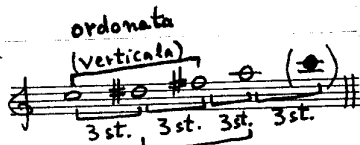

XXXIII Principiul "sectio aurea"

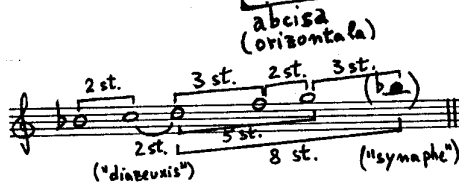
în perspectivă geometrică și modal-sonoră
(prefigurarea pentatoniilor complementare)

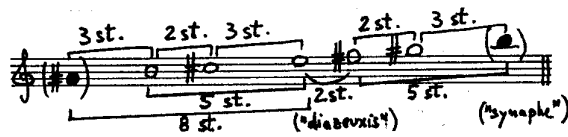
Crucea axelor de simetrie

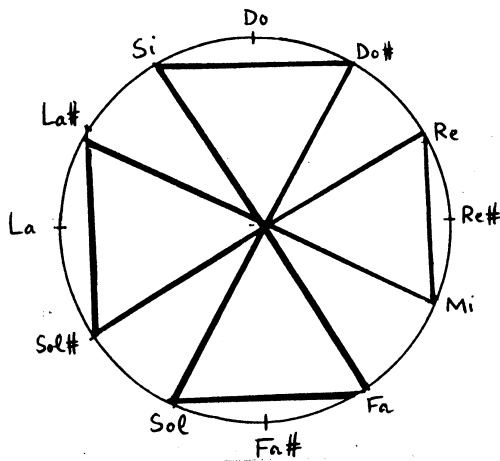
Mod I
 (2/2/3/2/3)
 "d." "s."

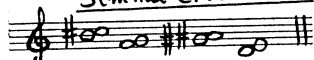
Mod II
 (2/3/2/2/3)
 "d." "s."

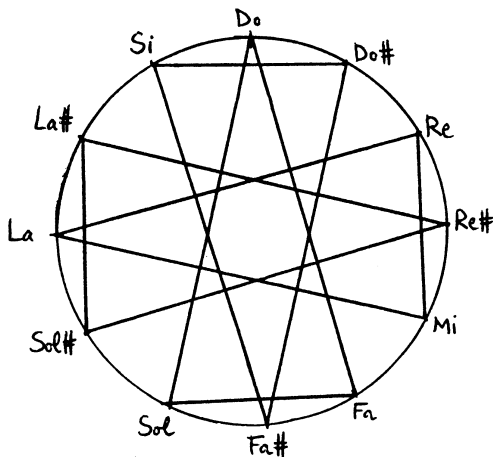
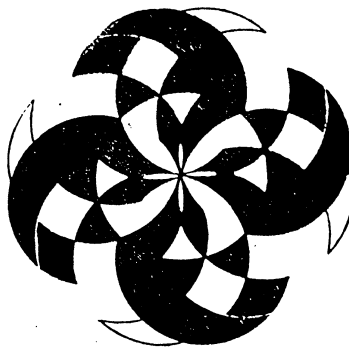
XXXIV Figuri și moduri ciclice (1) din simbolismul solar

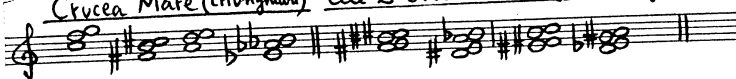
Semnul Crucii de Malta

Imagine sintetizată pe calculator prin aplicarea principiilor de simetrie ale lui Birkhoff.

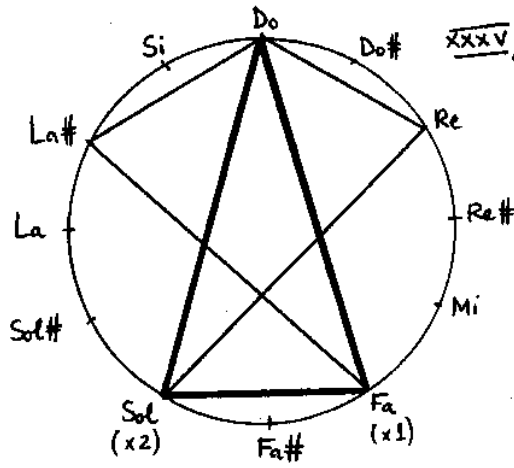

Crucea Mare (triunghiuri) Cele 2 Cruci incluse (dreptunghiuri)

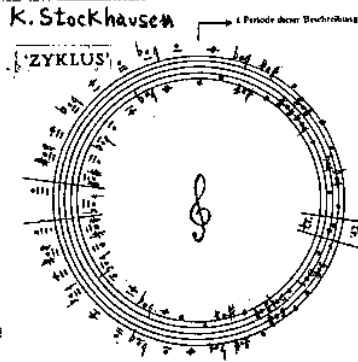
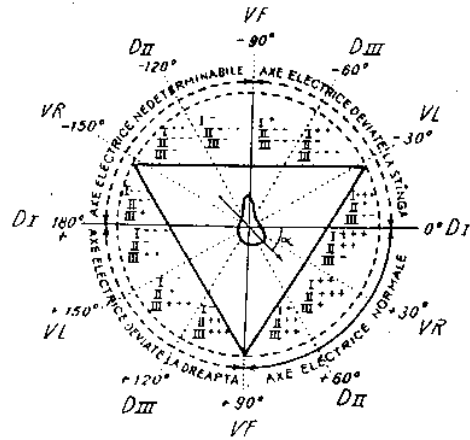

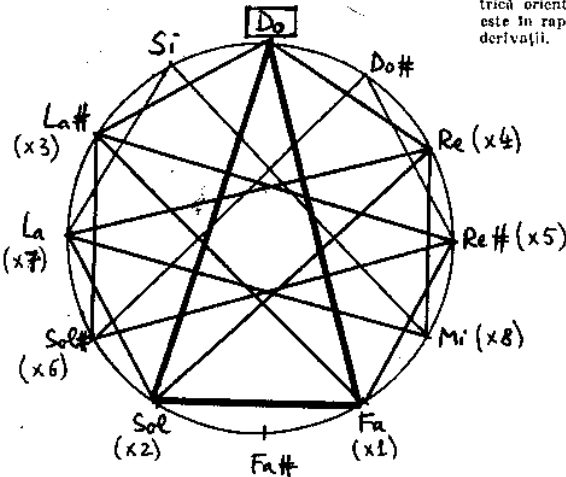
xxxv Figuri și moduri ciclice (2)

Multiplicare x2

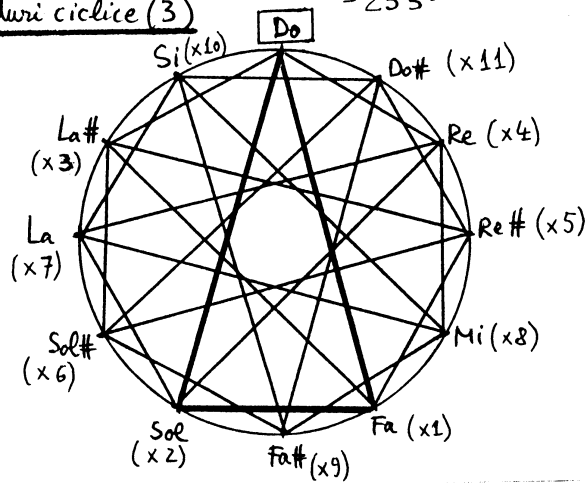
Axele electrice ale inimii; → axa medie sau vectorul mediu (integral) al depolarizării ventriculare figurat în poziție intermediară (normală); α = unghiul dintre axa medie și planul orizontal (derivația I); sint figurate de asemenea triunghiul Einthoven și hexagonul sau dublul triax Bayley rezultat din translația la un singur punct a celor 3 laturi ale triunghiului reprezentând cele 3 derivații standard ca și cele 3 bisectrici ale unghiurilor triunghiului, reprezentând derivațiile unipolarelor membrilor; semnele + și - indică sensul pozitiv sau negativ al complexului QRS pentru o axă electrică orientată în sectorul respectiv, iar numărul semnelor este în raport cu amplitudinea complexului în cele trei derivații.

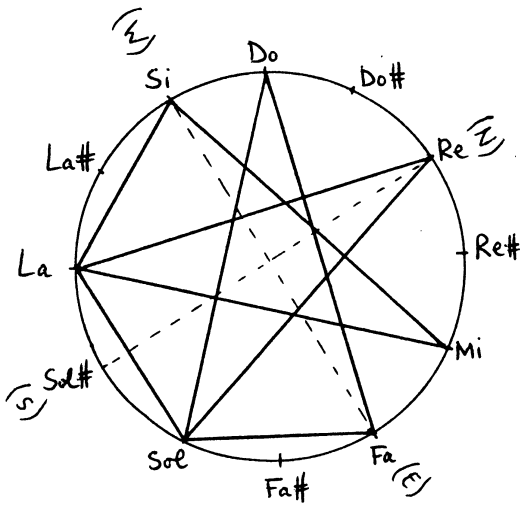
Multiplicare x B

xxxvi Figuri și moduri ciclice (3)

- 253 -

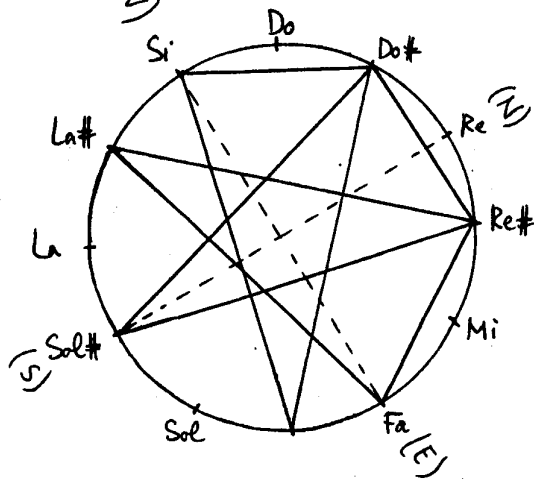

Multiplicare cromatică (x11) - în octavele I-III ale șirului

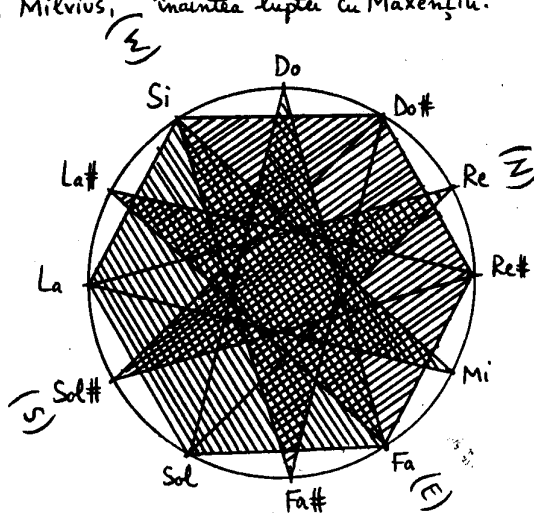
Translarea diatonică a arhetipului "estotes" Mi-La-Si

(Translarea este descendentă, conform tradiției eline.)

Translarea arhetipului "estotes" complementar La#-Re#-Mi#

"In hoc signo vinces" ("ἐν τούτῳ νίκα") -
 - semnul "Crucii solare" văzut de împăratul Constantin cel Mare pe 28-X-312
 la Pons Milvius, înaintea luptei cu Maxentiu.

Reuniunea celor 2 sisteme de translate a arhetipului "estotes" Mi-La-Si
 și, respectiv, a complementului său "La#-Re#-Mi#

xxxviii Dispozițiile arhetipului "Do-Fa-Sol" <+5,+2>

A.) - cruciformă

a) - supra-octaviană b) - infra-octaviană c) - cvintiană

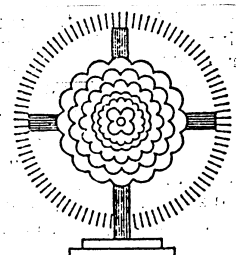
Debussy - "Martyre du St. Sebastien"

[Semnul Crucii]

B.) - unghiulară (în formă de compas)

KABLITE IRBUTE KABLITE

Fragment dintr-o imnodie sumeriană (datând din mileniul al II-lea î.Hr.), descoperită la Ugarit și reconstituită de A.D. Kilmer, R.L. Crocker și R.R. Brown.

Crucea trandafirului după Waite.

Structura secundară probabilă a moleculelor de ARN-s specializate pentru transportul tirozinei, alaninei și fenilalaninei (după Madison et al., 1966 și Rajbhandary et al., 1966)

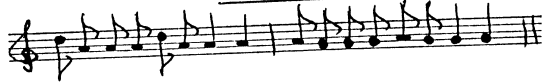
XXXIX Consubstantia-titatea treimică a ahetipului "estotes" (Do-Fa-Sol)

Fig. 4 Multiplarea ahetipului "Do-Fa-Sol"
într-o scară dublu-infinită

XL Proiecții anamorfice ale arhetipului tritonice "estotes"
(pre-pentatonic) în folclorul universal
(după Constantin Brăilore - "Opere I", Ed. Mus., Buc. 1967)

[NB. - toate exemplele musicale sînt transpuse
în sistemul]

Folclor din India

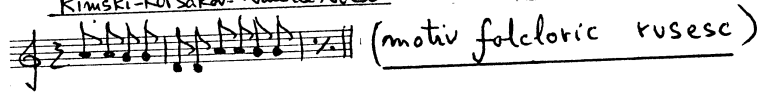
Folclor din Elveția (centrală)

Folclor amerindian (Brazilia)

Rimski-Korsakov - "Noi de Noël"

Folclor din Austria

Folclor din Havai

Folclor amerindian (California)

Folclorul copiilor (Franța, Spania)

Folclor amerindian

Folclorul copiilor (Elveția germanică)

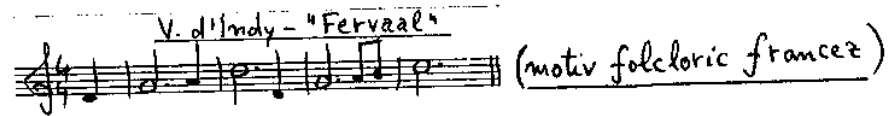
Folclor african

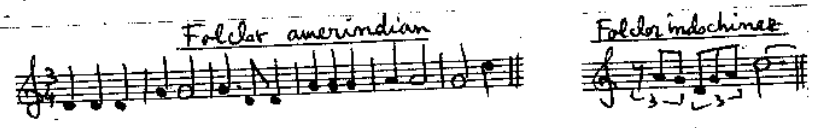

XLI Proiectii anamorfice ale arhetipului tritonice
"estotes" (după C. Brăileanu)

- Continuare -

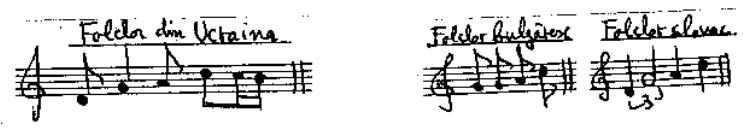
Recitativ religios italian Folclor românesc

V. d'Indy - "Fervaal" (motiv folcloric francez)

Folclor american Folclor indochinez

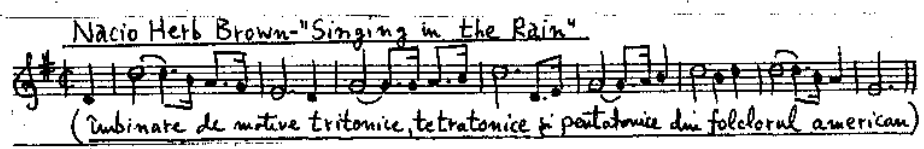
Folclor coreean

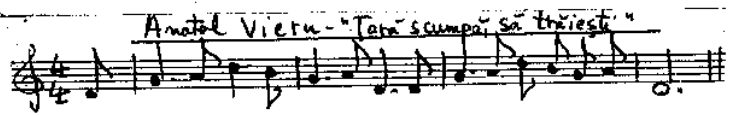

Folclor mongol Folclor unguresc

Folclor din Ucraina Folclor bulgaresc Folclor slovac

Folclor olandez Folclor german

Folclor din Elveția (romanda) Folclor englez

Nacio Herb Brown - "Singing in the Rain"
(combinate de motive tritonice, tetratonice și pentatonice din folclorul american)

Amstel Vietnam - "Tara scumpă să trăiești"

XLII Formule melodice pre-pentatonice (oligocordice)
identificate în zona folclorică a Altemiei sub-Carpatice
 (conform studiului "La Base pré-pentatonique des mélodies
 populaires de l'Olténie sous-Carpatique" de Mariana Kahane,
 Revue Roumaine d'Histoire de l'Art, Tome I-No.2, Buc.-1964)

Specificități:

- 1) structura modelă eminent diatonică (derivând din seria armonială superioară, în special în zona spectrală 2-10);
- 2) libertatea ritmului dăruit, quasi-improvizat ("parlando rubato"), ce sugerează o desfășurare atemporală a discursului muzical;
- 3) importanța repetării unor anumite sunete — cu determinări directe în planul expresiv, al poeziei sonore.

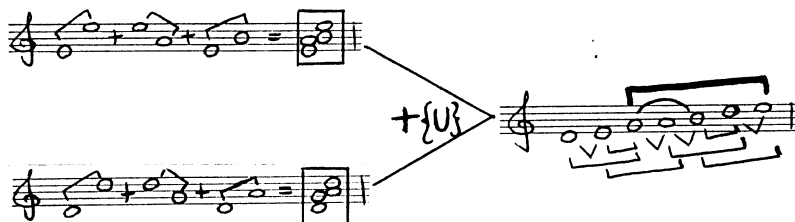

XLIII Geneza pentatoniei ⁻²⁶⁰⁻ anhemitonice (ipoteze)

- ipoteza lui Ernő Lendvai, bazată pe structura logaritmică ("secția aurea") a celulei protopentatonice (cf. Panter-Aston, "Klang und Ausdruck", Universal Edition, 20051, pag. 226)

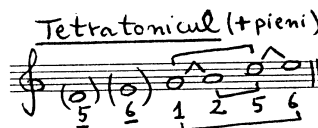
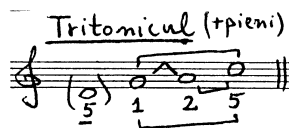
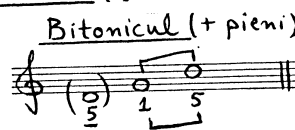
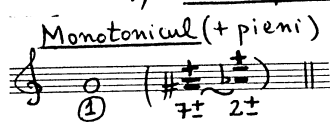

- ipoteza O. Abraham-E. Von Hornbostel ("Studien über das Tonssystem der Japaner" - München, 1922)

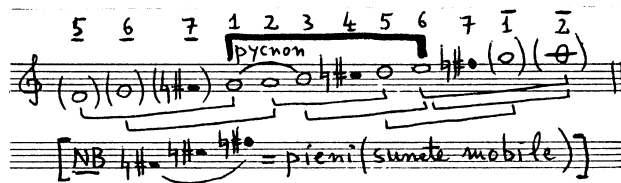

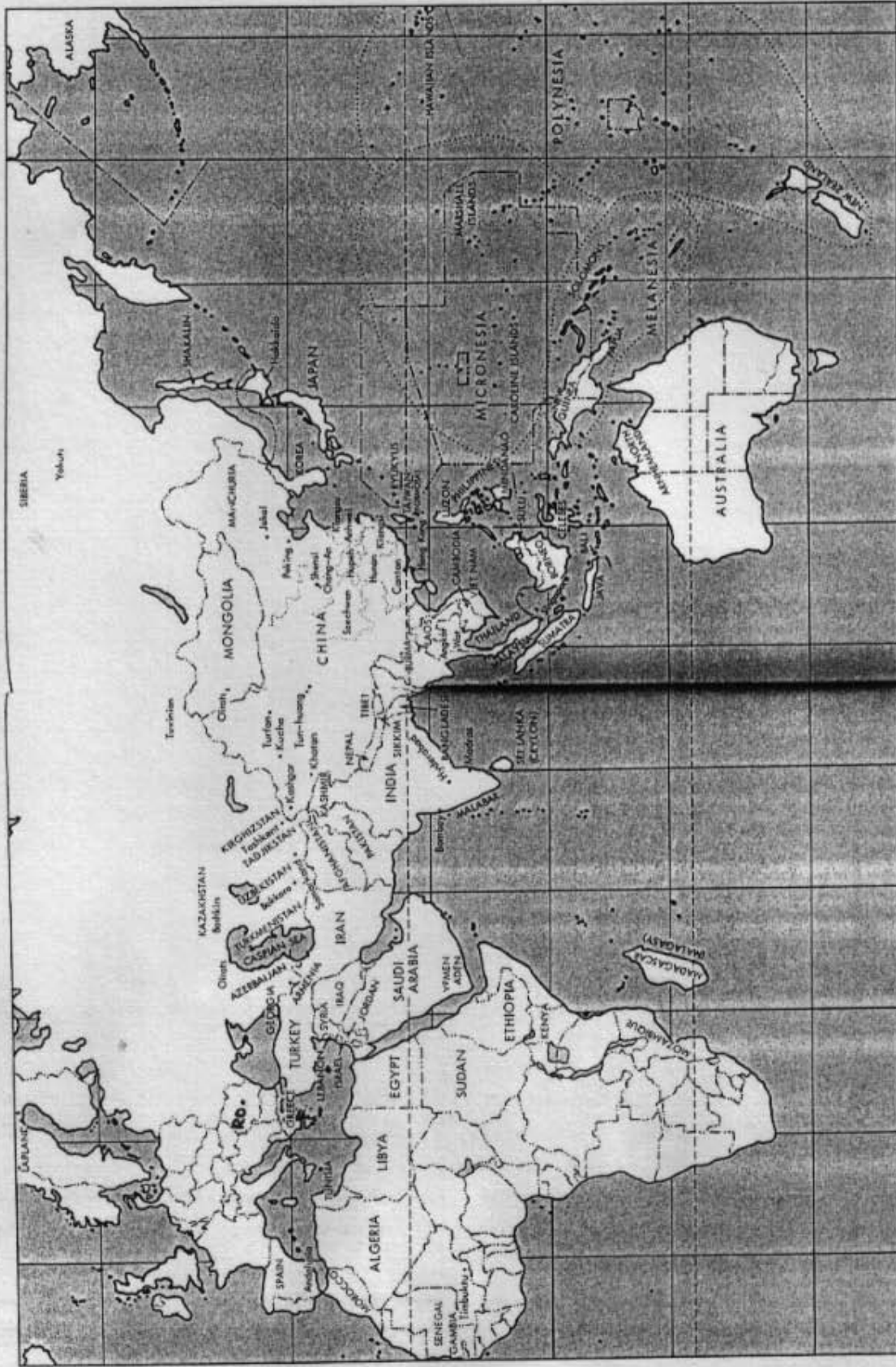
- ipoteza lui Constantin Brăiloiu ("Despre o melodie rusă", în "Opere I" - Buc., Ed. Muz., 1967)

1) - scări pre-pentatonice (și nu defective)

2) - scara pentatonica (1-2-3-5-6)

XLIV Harta zonelor de diseminare a scărilor (pre-)pentatonice

(după W. P. Malm - "Music Cultures of the Pacific, the Near East and Asia", p. XVI-XVIII; Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey 07632, 1977)

XLV Universalitatea scării pentatonice

Motto:

- "Existența scării pentafone la popoare de origine diferită și de civilizație foarte înegată a fost deja semnalată de multă vreme.

Dar ceea ce se pare că nu s-a remarcat pînă astăzi este că fenomenul e universal."

Fr. Aug. Gevaert ("Histoire et théorie de la musique de l'antiquité")

- "Scara de 5 tonuri reprezintă prima etapă pe care a străbătut-o muzica umană, în indiferent ce colț al globului."

J. Ecorcheville ("La vie des sons")

Arhetipul pentatonic apare în folclorul muzical din

Asia: China, Japonia, Mongolia, Coreea, Vietnam, Indonezia, Oceania, India, Iran, Israel, țările arabe, Turcia;

Europa: Grecia*, România**, țările slave, Ungaria, Polonia, Lituania, Germania, Italia (inclusiv în muzica gregoriană), Franța, Spania, Marea Britanie (în special în Scoția, Irlanda și Tara Galilor), țările scandinave;

Africa (în toate zonele etno-musicale);

America (în muzica amerindienilor și, ulterior, în cea a coloniștilor din Europa, Africa și Asia);

Australia (în muzica populației indigene și, ulterior, în cea a coloniștilor).

* în special în muzica misterelor orfice (lira orfică acordată oligocordic, pe sistemul "Mi-La-Si-Mi" - cf. George Breazul)

** în mod deosebit în zona Olteniei sub-carpatice (cf. Mariana Kahane)

XLVI Universalitatea scariilor pentafonice

-263-

- exemple muzicale -

Folclor sefard (iudeo-spaniol)

A musical staff in G major (one sharp) and 3/4 time. The melody consists of a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are some rhythmic markings above the staff.

Folclor evreiesc

A musical staff in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody consists of a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are some rhythmic markings above the staff.

Folclor din Noua-Guinee

Cânt gregorian

Pan-ge lin-gua glo-ri-o - si
Ve-ni, cre-a-tor-spi-ri-tus

A musical staff in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody consists of a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are some rhythmic markings above the staff.

Folclor din insulele Salomon

A musical staff in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody consists of a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are some rhythmic markings above the staff.

Folclor melchimosifor

A musical staff in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody consists of a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are some rhythmic markings above the staff.

Folclor coreean

A musical staff in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody consists of a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are some rhythmic markings above the staff.

Folclor chinezesc

A musical staff in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody consists of a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are some rhythmic markings above the staff.

Epitalma lui Trǎmbițaș (Grecia)

A musical staff in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody consists of a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are some rhythmic markings above the staff.

Folclor rusec

A musical staff in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody consists of a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are some rhythmic markings above the staff.

-264-
XLVII Universitatea scatilor pentafoane
 - exemple musicale (Continuare) -

Cantec Sacru american

Folclor araboberber

Folclor rusesc

Folclor englezesc

Folclor american (California)

Balada religioasa "The Wicked Daughter" (U.S.A.-Texas)

Folclor mormon din Utah (U.S.A.)

"On the Road to California"

Fine

Folclor african

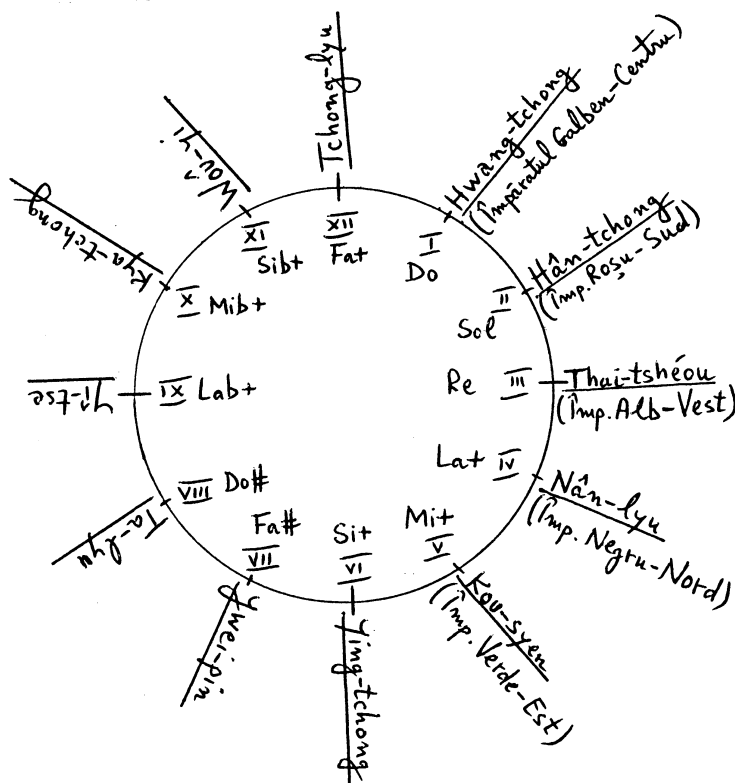
Folclor englezesc

Folclor din Australia 3

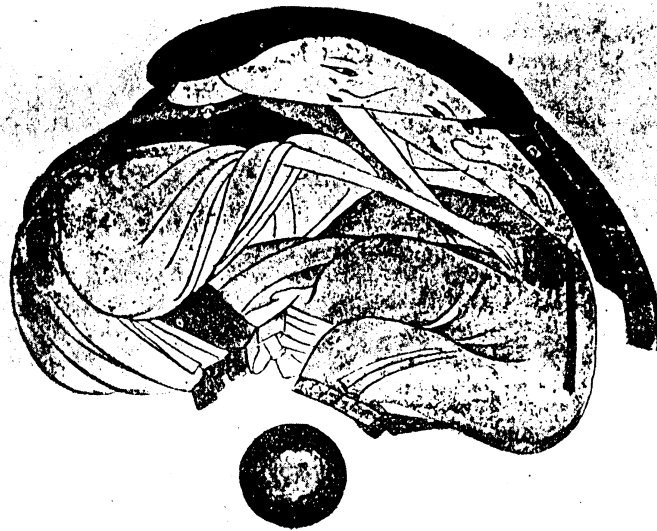
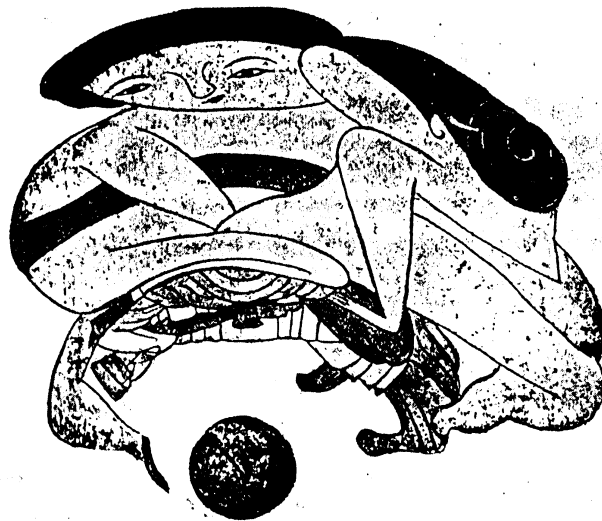
Folclor scotian

XLVIII Modalismul Sacru chinezesc

Impăratul Galben	Impăratul Alb	Impăratul Verde	Impăratul Rosu	Impăratul Negru
Centru	Vest	Est	Sud	Nord
Hwâng-tchong	Thai-tshéou	Kou-syen	Hân-tchong	Nân-lyu
$1/1 = 81/81$	$9/8 = 81/72$	$81/64 = 81/64$	$3/2 = 81/54$	$27/16 = 81/48$

Ciclu chinezesc al cvintelor "lyu"

ANAMORFOZA CHINEZEASCA : CUPLU DE INDRAGOSTITI.
ANAMORFOZA CHINEZEASCA : CUPLU DE INDRAGOSTITI.

XLIX Anamorfoze sferice chinezești
(cicluri anamorfotice vizuale)

I Simbolismul sunetelor "Lyu" (în succesiune cromatică)

Sonnet	Nume Lyu	Principiu	Simbolul (Funcțiunii)	Dedicatia Destinatarul Sacrificiului	Ciclu anual	Sexul	Data	Efect
Do	Hwêng-tchong I	Yang	(sol) Cerul	Imp. Taihiti Gakbeni Cerului	Solstițiul de iarnă (Wufu Yang)	M	11 - XII	clopot galben mare
Do#	Ta-lyu VIII		(sol) Omul	Imp. Abi; Stramosilor Primaverii	Echinoxial de primavară	M	12 - I 1 - II (prima lună)	prolific
RE	Thai-tchéou III		(s) Primavara	Imp. Verde si Primilor agricultori		F	2 - III 3 - IV (a treia lună)	rotund renastere
Mib+	Kya-tchong X		(s) Primavara			M	4 - V	mediu
Mi+	Kou-syen V		(s) Primavara			F	5 - VI	vegetal, luxuriant
Fa+	Tchong-lyu XII		(s) Vata		Solstițiul de Vara (Wufu Yin)	M	6 - VII 6 - VIII (a șasea lună)	pedure, infloresc
Fa#	Jwei-pin VIII	Yin	(s) Pamintul	Imp. Rosus Pamintului		F	7 - VIII	vămițe
Sol	Hên-tchong II		(s) Pamintul			M	8 - IX	rabdate
Lab+	Yi-tse IX		(s) Pamintul			F	9 - X (a noua lună)	degenere-tare
La+	Nâm-lyu IV		(s) Pamintul	Imp. Negru; Imp. Taihiti; Lumii	Echinoxial de Toamnă	M	10 - XI	ecou de clopot
Sib+	Wou-yi XI		(s) Pamintul			F		
Sit+	Ying-tchong VI		(s) Pamintul			F		

(după Alain Daniélou - "Traité de musicologie comparée")

II Funcțiile intervalelor în sistemul chinezesc

Sunet	Interval	Sens	Element	Patron	Anotimp	Număr	Funcție	Animale-simboluri
Do	Koung (fundamentală)	Centru	Pământ	Imp. Galben		5	Împărat și Print	Animale "goale" (cu pielea metedă)
Re	Chang (secundară mate)	Vest	Metal	Imp. Alb	Toamnă	9 și 4	Ministri	Animale cu blană (tigul alb din Vest) și Sunet de metal; ferm și rigid; ostil spiritelor
Mi+	Kyo (terțiar mate)	Est	Lemn	Imp. Verde	Primăvară	8 și 3	Popor	Animale cu solzi, acvatice (dragonul albastru din Marea Orientală)
Fa	Myeou/Bienichi (cuartă perfectă)							
Sol	Tchi (cintă perfectă)	Sud	Foc	Imp. Rosu	Vară	7 și 2	Servicii publice	Animale cu pene (pasărea țoșie meridională)
Lat	Yu (sexta mate)	Nord	Apă	Imp. Negru	Iarnă	6 și 1	Produce	Animale cu carapace (brasca țestoasă negru din Nord)
Sit	Hwo/Bien-koung (septimă mate)							

(după Alain Daniélou - "Traité de musicologie comparée")